

UNIVERSITATEA ECOLOGICĂ DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE DREPT

Programul de studii universitare de masterat
DREPTUL INFORMAȚIILOR ȘI AL SECURITĂȚII PRIVATE
Forma de învățământ: învățământ cu frecvență

PREVENIREA ȘI COMBATEREA CRIMEI ORGANIZATE
- Suport de curs -

Titular de disciplină:
Lect. univ. dr. Gabriela MATEI

București

CUPRINS

Introducere	3
a. Date privind titularul de disciplină.....	3
b. Date despre disciplină	3
c. Obiectivele disciplinei.....	3
d. Competențe acumulate după parcurgerea cursului.....	3
e. Resurse și mijloace de lucru.....	4
f. Structura cursului	4
g. Evaluarea.....	4
Capitolul I. Noțiuni introductive în studiul criminalității.....	6
Capitolul II. Crima organizată.....	10
Capitolul III. Corupția – componentă a crimei organizate.....	11
Capitolul IV. Cadrul legal de incriminare a criminalității patrimoniului cultural.....	12
Capitolul V. Forme de manifestare a criminalității patrimoniului cultural.....	17
Capitolul VI. Modalități de prevenire și combatere a criminalității patrimoniului cultural.....	23
Capitolul VII. Forme de manifestare a crimei organizate transfrontaliere.....	30
Capitolul VIII. Măsuri de prevenire și combatere a crimei organizate transfrontaliere.....	32
Capitolul IX. Terorismul – forma cea mai gravă a crimei organizate.....	33
Capitolul X. Forme de manifestare și măsuri de contracarare a terorismului.....	41
Capitolul XI. Traficul și consumul ilicit de droguri.....	47
Capitolul XII. Traficul de persoane.....	49
Capitolul XIII. Traficul ilicit de organe, tesuturi si celule umane.....	58
Capitolul XIV. Tehnici de investigare a traficului de persoane și a traficului de droguri.....	59
Bibliografie.....	61

Introducere

Cursul este destinat studenților din cadrul programului de studii universitare de master **Dreptul informațiilor și al securității private** al Facultății de Drept.

a. Date privind titularul de disciplină

Nume și prenume:	Lector. univ. dr. Gabriela MATEI
E-mail:	gabriela.matei@ueb.education

b. Date despre disciplină

Anul de studiu:	1
Semestrul:	2

c. Obiectivele disciplinei

Obiectivul general al disciplinei	• utilizarea conceptelor și principiilor fundamentale specifice dreptului penal, a dreptului procesual penal și criminalisticii; • acordarea asistenței sau consultanței de specialitate în rezolvarea problemelor privind combaterea criminalității; • aplicarea legislației privind cooperarea internațională în domeniul prevenirii și combaterii infracționalității.
Obiectivele specifice	Cursul urmărește dobândirea de către masteranzi a cunoștințelor privind conceptul de crimă organizată, formele de manifestare a acesteia, modalitățile de prevenire și reprimare, precum și stabilirea reglementărilor legale naționale și internaționale care incriminează crima organizată.

d. Competențe acumulate după parcurgerea cursului

Competențe profesionale	• Cunoașterea, înțelegerea și utilizarea noțiunilor, a principalelor metode și tehnici privind prevenirea, detectarea, investigarea și combaterea infracțiunilor specifice crimei organizate; • Interpretarea și explicarea legislației internaționale, regionale și naționale privind crima organizată; • Aplicarea legislației care reglementează diferite forme de manifestare ale crimei organizate; • Acordarea asistenței sau consultanței de specialitate referitoare la evitarea riscurilor crimei organizate; • Formularea unor propuneri de lege ferenda privind modificarea, completarea sau perfecționarea legislației în materia crimei organizate.
Competențe transversale	• Utilizarea eficientă a surselor informaționale atât în limba română, cât și într-o limbă de circulație internațională; • Dobândirea unor abilități de lucru și comunicare în echipă, facilitând rezolvarea unor probleme specifice domeniului și luare unor decizii, precum și implicarea în alte activități.

e. Resurse și mijloace de lucru

Pentru o pregătire temeinică vă sugerăm să consultați bibliografia recomandată.

f. Structura cursului

Cursul de Prevenirea și Combaterea Crimei Organizate este alcătuit din 14 capitole:

Capitolul I. Noțiuni introductive în studiul criminalității

Capitolul II. Crima organizată

Capitolul III. Corupția – componentă a crimei organizate

Capitolul IV. Cadrul legal de incriminare a criminalității patrimoniului cultural

Capitolul V. Forme de manifestare a criminalității patrimoniului cultural

Capitolul VI. Modalități de prevenire și combatere a criminalității patrimoniului cultural

Capitolul VII. Forme de manifestare a crimei organizate transfrontaliere

Capitolul VIII. Măsuri de prevenire și combatere a crimei organizate transfrontaliere

Capitolul IX. Terorismul – forma cea mai gravă a crimei organizate

Capitolul X. Forme de manifestare și măsuri de contracarare a terorismului

Capitolul XI. Traficul și consumul ilicit de droguri

Capitolul XII. Traficul de persoane

Capitolul XIII. Traficul ilicit de organe, tesuturi si celule umane

Capitolul XIV. Tehnici de investigare a traficului de persoane și a traficului de droguri

Cursul de Prevenirea și Combaterea Crimei Organizate poate fi studiat atât în întregime, potrivit ordinii prestabilite a capitolelor, dar se poate și fragmenta în funcție de interesul propriu mai accentuat pentru anumite teme. Însă, în vederea susținerii examenului este obligatorie parcurgerea tuturor celor 14 capitole.

g. Evaluarea

Înainte de examen este indicat să parcurgeți din nou toată materia, cu atenție, durata estimată pentru această activitate fiind de aproximativ o săptămână.

Tip activitate	Criterii de evaluare	Metode de evaluare	Pondere din nota finală
Curs	Prezența la minim 40% la orele alocate cursului. Un test de evaluare a cunoștințelor.	Verificarea prezenței. Punctaj acordat la testul de evaluare a cunoștințelor.	30%
Proiect	Prezența la minim 60% din orele alocate seminarului. Două referate cu studiu de caz și atitudine participativă.	Verificarea prezenței. Susținerea referatelor și acordarea unui punctaj pentru implicarea în desfășurarea seminarului	30 %
Evaluare finală	Nivelul de înțelegere și capacitatea de explicare și interpretare a aspectelor teoretice și practice în domeniul crimei organizate	Colocviu scris	40 %
Modalitatea de notare (calificativ sau notă): Notă de la 1 la 10.			
Standard minim de performanță: Elaborarea și prezentarea unui referat, urmărindu-se acuratețea ideilor prezentate în susținerea acestuia.			

Capitolul I. Noțiuni introductive în studiul criminalității

Prin criminalitate înțelegem ansamblul faptelor penale săvârșite într-o perioadă de timp și un spațiu determinate. Această noțiune a apărut la sfârșitul secolului XVIII și începutul secolului XIX.

Criminalitatea se poate clasifica în două moduri: după criteriul subiectiv și după criteriul obiectiv.

3.1. Clasificarea subiectivă a criminalității

Clasificarea subiectivă a criminalității se realizează prin raportarea la elemente de referință alese în funcție de interesul cercetării realizate într-un anumit moment.

a. Raportarea la unități de spațiu și timp.

În cazul raportării la spațiu, ca unitate de referință, criminalitatea poate fi clasificată astfel:

Criminalitate națională – cuprinde toate faptele penale care au fost săvârșite pe teritoriul unui stat determinat.

- ➡ Criminalitate locală - cuprinde toate faptele penale săvârșite într-o regiune, oraș, cartier;
- ➡ Criminalitate zonală – cuprinde toate faptele penale săvârșite într-o zonă specifică a unui continent (de exemplu Europa de Est)
- ➡ Criminalitate continentală
- ➡ Criminalitate mondială

În cazul raportării la timp, ca unitate de referință, se operează în general cu noțiunea de criminalitate anuală, însă pot fi avute în vedere și unități de timp mai mici (trimestru, semestru, lună, zi, etc), sau mai mari (deceniu, secol, etc.)

b. Raportarea la natura faptelor penale.

Se face distincția între:

- ➡ criminalitatea violentă – cuprinde faptele comise cu violență;
- ➡ criminalitatea vicleană – cuprinde faptele comise cu viclenie.

c. Raportarea la vârsta persoanelor care au săvârșit faptele penale:

- ➡ criminalitatea adultă
- criminalitatea juvenilă.

Se mai pot distinge și alte categorii de criminalitate în funcție de: raportarea faptelor penale la diferite categorii de persoane care le comit (de exemplu criminalitatea masculină și criminalitatea feminină, etc.), sau în funcție de elementul de referință ales pentru desfășurarea cercetării criminologice.

3.2. Clasificarea obiectivă a criminalității

Această clasificare se realizează prin raportarea la un criteriu unic și anume: gradul de cunoaștere de către organele judiciare (de justiție penală), a faptelor penale care au fost săvârșite.

a. Criminalitatea reală este formată din ansamblul faptelor penale care au fost săvârșite efectiv, indiferent dacă acestea au fost sau nu au fost cunoscute de către organele judiciare, respectiv: organele de cercetare penală, procurorul, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanțele judecătorești.

Criminalitatea reală cuprinde toate celelalte categorii de criminalitate, respectiv: cifra neagră a criminalității, criminalitatea aparentă și criminalitatea legală.

b. Cifra neagră a criminalității reprezintă totalitatea faptelor penale care au fost săvârșite efectiv, dar care nu au fost cunoscute de către organele de justiție penală.

Cifra neagră este generată de o serie de factori, grupați astfel:

➡ Abilitatea infractorilor.

Presupune săvârșirea unor fapte care nu sunt descoperite și deci nu ajung la cunoștința organelor de justiție. Între acestea putem enumera: operațiuni financiare bine realizate, omor disimulat în sinucidere, etc.

Nu vor intra în această categorie, faptele rămase cu autor necunoscut.

➡ Ineficiența organelor de urmărire penală.

Organele de urmărire penală, sunt:

- ▶ Procurorul
- ▶ Organele de cercetare penală ale poliției judiciare
- ▶ Organele de cercetare penală speciale.

Această ineficiență poate decurge din:

- organizarea deficitară datorită: lipsei de personal, sau de mijloace tehnice, alegerea greșită a obiectivelor și priorităților în activitate, etc.

- Incompetența profesională, respectiv: lipsa de experiență sau expertiză a personalului, incapacitatea personalului de depista fapte penale comise, management deficitar, etc.
- Incorectitudinea funcționarilor: datorită corupției sau a lipsei de fermitate în desfășurarea activității.

➡ Pasivitatea victimelor.

Este o categorie foarte importantă în cadrul cifrei negre a criminalității datorită contribuției sale importante la creșterea cifrei. Sunt incluse în această categorie persoanele care au suferit de pe urma unei fapte penale, însă nu au sesizat niciodată organelor de justiție aceste fapte.

Nu sunt relevante pentru această categorie faptele care se urmăresc din oficiu sau cele pentru care este necesară procedura plângerii prealabile.

Motivele pentru care o persoană alege pasivitatea, sunt extrem de diverse.

De exemplu: în cazul infracțiunii de furt, având ca obiect un bun material a cărui deținere este ilegală, ori a cărui proveniență este ilegală, victima nu este interesată să sesizeze organele de urmărire penală, deoarece este în situația de a fi chiar ea trasă la răspundere penală.

Un alt caz este cel al infracțiunii de viol, în care victima trece sub tăcere fapta comisă împotriva sa datorită: publicității procesului penal, a întrebărilor apărute pe parcursul investigației, a reacției persoanelor apropiate, etc.

c. Criminalitatea aparentă sau relevantă este formată din ansamblul faptelor care prezintă o aparență penală și care au ajuns la cunoștința organelor judiciare. Această aparență va fi confirmată sau nu de către organele judiciare.

Faptele susceptibile a fi fapte penale sunt sesizate organului de urmărire penală prin plângere sau denunț, ori prin acte încheiate de alte organe de constatare prevăzute de lege. Organul de urmărire penală se poate sesiza și din oficiu).

O altă modalitate de sesizare este plângerea prealabilă.

Sunt cazuri în care, pe parcursul investigației penale, organele judiciare constată: unele elemente ce conduc spre concluzii contrare aparenței inițiale a faptelor; sau deși fapta se confirmă, există unele împrejurări care nu permit tragerea la răspundere penală.

Putem spune astfel că multe dintre fapte sunt cuprinse în criminalitatea aparentă deoarece a existat cel puțin o cauză care a împiedicat punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale.

În cadrul criminalității aparente regăsim și faptele penale comise de autori ce nu au fost identificați. Faptele cu autori necunoscuți nu fac parte din cifra neagră a criminalității pentru că

acestea au fost aduse la cunoștința organelor judiciare. Aceste dosare nu sunt finalizate pentru că nu sunt cunoscuți autorii, însă faptele sunt cunoscute și deci aparțin criminalității aparente, până la finalizarea lor.

De asemenea, sunt cuprinse în criminalitatea aparentă toate faptele sesizate, a căror investigație este în curs de desfășurare, până când se va pronunța o hotărâre judecătorească definitivă de condamnare, moment în care vor intra în sfera criminalității legale. În cazul pronunțării unei hotărâri judecătorești definitive de achitare, fapta va rămâne în sfera criminalității aparente.

d. Criminalitatea legală sau judecată cuprinde toate faptele penale pentru care s-a pronunțat o hotărâre judecătorească definitivă de condamnare. Așadar, nu toate cazurile care ajung pe rolul instanțelor de judecată, se vor afla în această categorie. Elementul esențial al acestei categorii este condamnarea definitivă.

Capitolul II. Crima organizată

Crima organizată cuprinde noțiuni precum:

- furnizarea de bunuri și prestarea de servicii ilegale
- colectivitate angajată în activități ilegale. Ca organizație criminală, această comunitate are un colectiv bine definit identitatea și subdiviziunea muncii între membrii acesteia.

Grupările criminale se nasc la nivel național, de multe ori în cadru familial, urmând ca unele dintre ele să se extindă în orașe din întreaga lume.

Organizațiile criminală promovează activități infracționale precum traficul de droguri, traficul de arme, spălarea de bani, comerțul ilicit cu bunuri furate, pornografia, terorism , infracțiunile informatice, etc.

Capitolul III. Corupția – componentă a crimei organizate

1. Aspecte juridice.

Legea nr. 78/2000 în care sunt prevăzute măsuri de prevenire, descoperire și sancționare a faptelor de corupție.

Codul penal: luarea și darea de mită, primirea de foloase necuvenite și traficul de influență.

H.G. nr.1065/2001 – Programul național de prevenire a corupției și Planul național de acțiune împotriva corupției.

Ordonanța de urgență nr.43/2002 de înființare a Direcției Naționale Anticorupție.

Convenția penală privind corupția, Strasbourg, 1999 – Legea nr. 27/2002

Convenția civilă asupra corupției, Strasbourg, 1999 – Legea nr.147/2002

2. Probleme pe care trebuie să le clarifice investigația penală

- Sesizarea organului judiciar
- Lămurirea principalelor probleme care fac obiectul probațiunii: calitatea făptuitorului, fapta și modul de operare, scopul acțiunii ilicite, valorile ce constituie obiectul acțiunii.
- Adoptarea unor măsuri speciale de investigare: supravegherea conturilor bancare, supravegherea suspectilor, interceptarea comunicațiilor, accesarea sistemelor informatice.

3. Constatarea infracțiunii flagrante

4. Tactica efectuării altor acte de urmărire penală. Ascultarea suspectului sau inculpatului se va face în funcție de natura faptei săvârșite.

Capitolul IV. Cadrul legal de incriminare a criminalității patrimoniului cultural

Patrimoniu cultural mobil

1. LEGEA nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, republicată, cu modificările ulterioare;
2. LEGEA nr. 149 din 24 iulie 1997 pentru ratificarea Convenției UNIDROIT privind bunurile culturale furate sau exportate ilegal, adoptată la Roma la 24 iunie 1995;
3. LEGEA nr. 79 din 11 noiembrie 1993 pentru aderarea României la Convenția asupra măsurilor ce urmează a fi luate pentru interzicerea și împiedicarea operațiunilor ilicite de import, export și transfer de proprietate al bunurilor culturale, adoptată de Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură la Paris la 14 noiembrie 1970;
4. LEGEA nr. 285 din 6 iulie 2006 privind ratificarea celui de Al doilea Protocol la Convenția de la Haga din 1954 pentru protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat, adoptat la Haga la 26 martie 1999;
5. ORDONANȚA nr. 44/2000 referitoare la unele măsuri privind asigurarea bunurilor culturale mobile exportate temporar, republicată;
6. HOTĂRÂREA nr. 1221/2000 pentru aprobarea Normelor metodologice privind acordarea certificatului de garanție guvernamentală;
7. HOTĂRÂREA nr. 1420/2003 pentru aprobarea Normelor privind comerțul cu bunuri culturale mobile, cu modificările și completările ulterioare;
8. HOTĂRÂREA nr. 1546/2003 pentru aprobarea Normelor de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile clasate;
9. HOTĂRÂREA nr. 518/2004 pentru aprobarea Normelor metodologice privind exportul definitiv sau temporar al bunurilor culturale mobile, cu modificările și completările ulterioare;
10. HOTĂRÂREA nr. 216/2004 pentru aprobarea Normelor privind autorizarea laboratoarelor și a atelierelor de conservare și restaurare, cu modificările și completările ulterioare;
11. HOTĂRÂREA nr. 886/2008 pentru aprobarea Normelor de clasare a bunurilor culturale mobile;
12. ORDINUL nr. 2035/2000 pentru aprobarea Normelor metodologice privind evidența, gestiunea și inventarierea bunurilor culturale deținute de muzee, colecții publice, case memoriale, centre de cultură și alte unități de profil, cu modificările și completările ulterioare;

13. ORDINUL nr. 2062 din 9 iunie 2000 pentru aprobarea Normelor metodologice privind evidența, gestionarea și inventarierea documentelor specifice bibliotecilor publice;
14. ORDINUL nr. 2008/2001 pentru aprobarea Normelor de acreditare a conservatorilor și restauratorilor, cu modificările și completările ulterioare;
15. ORDINUL nr. 2009 / 2001 pentru aprobarea Normelor de acreditare a experților;
16. REGULAMENTUL (CE) NR. 2469/96 din 16 decembrie 1996 de modificare a anexei la Regulamentul (CEE) nr. 3911/92 privind exportul bunurilor culturale;
17. REGULAMENTUL (CE) NR. 974/2001 din 14 mai 2001 de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 3911/92 privind exportul bunurilor culturale;
18. REGULAMENTUL DE PUNERE ÎN APLICARE (UE) NR. 1081/2012 AL COMISIEI din 9 noiembrie 2012 pentru Regulamentul (CE) nr. 116/2009 al Consiliului privind exportul bunurilor culturale.

Patrimoniul cultural imobil

1. LEGEA nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, republicată;
2. LEGEA nr. 157/1997, privind ratificarea convenției pentru protejarea Patrimoniului arhitectural al Europei, adoptată la Granada la 03.10.1985 și semnată de România la 22.06.1996, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 274 / 13.10.1997;
3. LEGEA nr. 285 din 6 iulie 2006 privind ratificarea celui de Al doilea Protocol la Convenția de la Haga din 1954 pentru protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat, adoptat la Haga la 26 martie 1999;
4. LEGEA nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate;
5. LEGEA nr. 451/2002 pentru ratificarea Convenției europene a peisajului, adoptată la Florența la 20 octombrie 2000;
6. LEGEA nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul modificată și completată cu Legea nr. 289 / 2006;
7. ORDONANȚA nr. 47/2000 privind stabilirea unor măsuri de protecție a monumentelor istorice care fac parte din Lista patrimoniului mondial, cu modificările și completările ulterioare;

8.ORDONANȚA nr. 21/2006 privind regimul concesionării monumentelor istorice, cu modificările și completările ulterioare; (

9. HOTĂRÂREA nr. 610/2003 pentru aprobarea Normelor metodologice privind procedura de acordare a creditelor necesare efectuării de lucrări de protejare la monumentele istorice deținute de persoanele fizice sau juridice de drept privat; (

10. HOTĂRÂREA nr. 1430/2003 pentru aprobarea Normelor metodologice privind situațiile în care Ministerul Culturii și Cultelor, respectiv autoritățile administrației publice locale, contribuie la acoperirea costurilor lucrărilor de protejare și de intervenție asupra monumentelor istorice, proporția contribuției, procedurile, precum și condițiile pe care trebuie să le îndeplinească proprietarul, altul decât statul, municipiul, orașul sau comuna;

11. HOTĂRÂREA nr. 1502/2007 pentru aprobarea Normelor metodologice privind cuantumul timbrului monumentelor istorice și modalitățile de percepere, încasare, virare, utilizare și evidențiere a sumelor rezultate din aplicarea acestuia;

12. HOTĂRÂREA nr. 738/2008 privind stabilirea măsurilor necesare în vederea finanțării, elaborării și actualizării documentațiilor de amenajare a teritoriului și urbanism pentru zonele cu monumente istorice care fac parte din Lista patrimoniului mondial;

13. HOTĂRÂREA nr. 493/2004 pentru aprobarea Metodologiei privind monitorizarea monumentelor istorice înscrise în Lista patrimoniului mondial și a Metodologiei privind elaborarea și conținutul-cadru al planurilor de protecție și gestiune a monumentelor istorice înscrise în Lista patrimoniului mondial;

14. HOTĂRÂREA nr. 1268/2010 privind aprobarea Programului de protecție și gestiune a monumentelor istorice înscrise în Lista patrimoniului mondial UNESCO;

15. HOTĂRÂREA nr. 1067/2007 privind aprobarea Normelor metodologice pentru aplicarea Ordonanței Guvernului nr. 21/2006 privind regimul concesionării monumentelor istorice; 16.

ORDINUL nr. 2260/2008 privind aprobarea Normelor metodologice de clasare și inventariere a monumentelor istorice, cu modificările și completările ulterioare, cu modificările și completările ulterioare;

17. ORDINUL nr. 2495 din 26 august 2010 pentru aprobarea Normelor metodologice privind atestarea specialistilor, expertilor si verficatorilor tehnici în domeniul protejarii monumentelor istorice;

18. ORDINUL nr. 2237/2004 privind aprobarea normelor de semnalizare a monumentelor istorice;

19. ORDINUL nr. 2408 din 23 iunie 2011 privind stabilirea personalului împuternicit să constate

contravenții și să aplice amenzile prevăzute de actele normative din domeniul culturii, precum și pentru aprobarea modelului legitimației persoanelor împuternicite și a modelelor proceselor-verbale de constatare și sancționare a contravențiilor;

20. ORDINUL nr. 2684/2003 privind aprobarea Metodologiei de întocmire a Obligației privind folosința monumentului istoric și a conținutului acesteia;

21. ORDINUL nr. 2173 din 28 martie 2013 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice; (

22. ORDINUL nr. 3765 din 16 septembrie 2016 pentru aprobarea normelor metodologice privind elaborarea și derularea Programului Național de Restaurare a monumentelor istorice, finanțat de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Culturii și gestionat de Institutul Național al Patrimoniului;

23. ORDINUL nr. 3771 din 20 septembrie 2016 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Institutului Național al Patrimoniului și a organigramei acestuia

24. INSTRUCȚIUNILE Nr. 01/2016 privind exercitarea competențelor de emitere a avizului Ministerului Culturii pentru intervențiile de punere în siguranță a elementelor și părților de construcție care reprezintă pericol public, elemente ale monumentelor istorice, construcțiilor din zonele de protecție ale monumentelor istorice și din zonele construite protejate și ale altor construcții pentru care s-a instituit un regim de protecție din punct de vedere cultural prin documentații de urbanism.

25. OMCC nr. 2645/2003 cu modificările și completările aduse prin OMCC 2118/2007 și OMCIN 2156/2017 prin care se aprobă (1) Metodologia privind eliberarea avizului pentru darea în administrare, darea în folosință gratuită instituțiilor de utilitate publică și închirierea monumentelor istorice aflate în proprietatea publică a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, (2) Metodologie privind eliberarea avizului pentru vânzarea spațiilor comerciale și de prestări servicii aflate în proprietatea privată a statului din imobile aflate în zonele de protecție a monumentelor istorice și (3) Metodologia privind exercitarea dreptului de preemțiune al statului român, prin Ministerul Culturii și Identității Naționale, respectiv prin serviciile publice deconcentrate ale acestuia.

26. ORDIN nr. 2.797 din 14 noiembrie 2017 privind stabilirea tipurilor de intervenții asupra monumentelor istorice, a imobilelor din zonele de protecție a acestora sau din zonele protejate care afectează în mică măsură substanța istorică și/sau sunt temporare și a condițiilor în care se pot emite avize fără consultarea Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice, respectiv a comisiilor zonale ale monumentelor istorice.

27. ORDINUL nr. 2.515/2018 privind stabilirea cuantumului tarifelor pentru emiterea avizelor de specialitate necesare pentru intervențiile asupra imobilelor aflate în zonele de protecție a monumentelor istorice și în zonele construite protejate

Patrimoniu arheologic

1. LEGEA nr. 150 din 24 iulie 1997 privind ratificarea Convenției europene pentru protecția patrimoniului arheologic (revizuită), adoptată la La Valetta la 16 ianuarie 1992;
2. ORDONANȚA nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, republicată, cu modificările ulterioare;
3. ORDINUL nr. 2562/2010 privind aprobarea Procedurii de acordare a autorizațiilor pentru cercetarea arheologică, cu modificările și completările ulterioare;
4. ORDINUL nr. 2408 din 23 iunie 2011 privind stabilirea personalului împuternicit să constate contravenții și să aplice amenzi prevăzute de actele normative din domeniul culturii, precum și pentru aprobarea modelului legitimației persoanelor împuternicite și a modelelor proceselor-verbale de constatare și sancționare a contravențiilor;
5. ORDINUL nr. 2497 din 26 august 2010 pentru instituirea Programului național de cercetare arheologică "Autostrada";
6. Instrucțiuni nr. 02/2016 privind regimul descoperirilor arheologice întâmplătoare.

Patrimoniu imaterial

1. LEGEA nr. 26/2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial;
2. LEGEA nr. 410/29.12.2005 privind acceptarea Convenției pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial, adoptată la Paris la 17.10.2003.

Capitolul V. Forme de manifestare a criminalității patrimoniului cultural

Distrugerea siturilor arheologice prin excavații neautorizate este o crimă care are consecințe ireparabile pentru patrimoniul cultural. Acest tip de violență se desfășoară cel mai adesea în scopul traficului ilicit cu artefacte arheologice.

Conform Ordonanței nr. 43/2000 (r2) privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, *“patrimoniul arheologic reprezintă ansamblul bunurilor arheologice care este format din:*

1. siturile arheologice înscrise în Repertoriul arheologic național, cu excepția celor distruse ori dispărute, și siturile clasate în Lista monumentelor istorice, situate suprateran, subteran sau subacvatic, ce cuprind vestigii arheologice: așezări, necropole, structuri, construcții, grupuri de clădiri, precum și terenurile cu potențial arheologic reperat, definite conform legii;

2. bunurile mobile, obiectele sau urmele manifestărilor umane, împreună cu terenul în care acestea au fost descoperite.”

După cum este prevăzut în art. 31 al.1 din ordonanță, desființarea, distrugerea parțială sau degradarea siturilor arheologice care sunt monumente istorice se pedepsește cu închisoarea de la unu la 10 ani, conform art. 217 din Codul Penal.

Pentru a înțelege urmările jefuirii unui sit arheologic, trebuie înțeles conceptul de *context arheologic*, precum și modul în care are loc extragerea artefactelor din contextul lor. În toate împrejurările legate de efectuarea unor săpături ilicite într-un sit arheologic, acesta suferă o distrugere. În primul rând, săpătura ilicită care se desfășoară întotdeauna fără aplicarea metodelor și tehnicilor arheologiei științifice distruge contextul în care se află artefactele compromițând sever valoarea științifică a unei cercetări sistematice ulterioare.

Săpăturile arheologice licite sunt săpături arheologice sistematice care își propun să pună în evidență contextul arheologic, artefactele constituind mărturii pentru recrearea unui cadru de cultură și civilizație specific sitului cercetat. Spre deosebire de acestea, săpăturile ilicite nu fac altceva decât să distrugă situl, în vederea extragerii obiectelor, cu precădere a celor întregi sau întregibile, pentru valorificarea lor prin vânzare.

Într-un sit arheologic devastat, săpat ilegal, specialiștii pot observa imediat orice activitate ilicită de săpătură, avându-se în vedere faptul că jefuitorii siturilor acționează nesistematic, practică tranșee aleatorii, sapă puțuri și tuneluri, pentru a ajunge la acele obiecte pe care bănuiesc numai că le-ar putea descoperi într-un anumit loc, sau pe care le identifică prin folosirea unor echipamente

interzise, cum sunt detectoarele de metale portabile. Spre deosebire de arheologi, jefuitorii nu sunt interesați de protejarea sitului, a *contextului arheologic*, acționând distructiv asupra acestuia, precum și a obiectelor despre care consideră că nu au o valoare de piață. Arheologii estimează că 95% din valoarea obiectelor scoase ilicit din contextul lor își pierd valoarea, atât științifică, cât și pecuniară.

§1. Principalele probleme, obiect al probațiunii, care trebuie clarificate prin investigarea distrugerii siturilor arheologice

1.1. Stabilirea tipului de distrugere. *Distrugerea reversibilă și distrugerea ireversibilă.*

- **Distrugerea reversibilă, sau degradarea**, este caracteristică siturilor arheologice parțial distruse, de unde pot fi recuperate informații de situații, ori obiecte nedescoperite sau ignorate de făptuitori în aria săpată ilicit. Distrugerea reversibilă este efectivă, întrucât o parte a sitului refăcut nu mai este identică cu originalul.
- **Distrugerea ireversibilă** se caracterizează prin pierderea definitivă a contextului arheologic, fără posibilitatea recuperării părții distruse prin activitatea ilicită. Distrugerea ireversibilă se caracterizează prin distrugerea sitului în proporție de 100 %. În timpul distrugerii contextului arheologic multe dintre artefactele care sunt extrase din contextul lor suferă degradări severe, sau sunt chiar distruse definitiv prin:

1. **folosirea intenționată a unor substanțe care atacă artefactul**: apă (în special pentru artefactele friabile, fragile, cum ar fi, spre exemplu, acelea realizate din lut ners, pe support vegetal sau textil); acizi; substanțe inflamabile; explozivi; substanțe diluante;
2. **distrugerea mecanică**, efectuată prin smulgerea unei părți dintr-un întreg, tăiere, detașare, zdrobire, proastă manipulare în timpul transportului, sau aruncarea intenționată a artefactului pentru ștergerea urmelor unei infracțiuni;
3. **folosirea neintenționată a unor tehnici, metode sau substanțe neadecvate ori incompatibile** cu materialul din care este realizat artefactul, în timpul reasamblării unui artefact sau în timpul executării unor operații de restaurare a unui artefact detașat dintr-un întreg în scopul de a fi furat.

1.2. Determinarea concretă a bunurilor distruse

Determinarea precisă, concretă, a bunurilor distruse sau degradate, oferă posibilitatea urmăririi acestora în calitatea pe care o au, de obiecte care fac parte din patrimoniul cultural național, și încadrarea faptei pentru infracțiuni specifice.

În cazul tuturor artefactelor distruse parțial sau total, se va determina proveniența acestora.

Pentru artefactele arheologice, primul indiciu al provenienței ilicite îl constituie lipsa informațiilor privind contextul arheologic¹.

După statutul lor juridic și după informațiile privind contextul arheologic, există trei tipuri de artefacte:

- *Artefacte licite*. Acestea au context arheologic clar precizat, în felul următor: “amforă de la Histria”, “opaiț de la Adamclisi”, “monedă de la Capidava”. Trebuie precizat faptul că artefactele cu context arheologic sunt mult mai valoroase decât cele lipsite de un context. Orice săpătură arheologică sistematică presupune în mod obligatoriu înregistrarea obiectelor descoperite. Înregistrările conțin informații privitoare la data, locul descoperirii, descoperitorul și spațiul de localizare în depozit a obiectului.
- *Artefacte passim*. Acestea sunt găsite la suprafața solului, sau în ape puțin adânci, la țărm, întâmplător, ajungând în aceste locuri ca urmare a unor activități umane (lucrări agricole, lucrări de construcție, sau de îmbunătățiri funciare), dar și ca urmare a unor activități nonumane (alunecări de teren, inundații, săparea unor tuneluri sau galerii de către animale, etc.). Acest tip de artefacte crează obligativitatea legală a descoperitorului să le declare și să le predea instituțiilor de specialitate.
- *Artefacte cu proveniență ilicită*. Aceste artefacte sunt lipsite de context arheologic, deși, uneori, pentru a le spori valoarea de piață, traficanții le crează o fișă de locație, de regulă prin menționarea unor zone întinse (Transilvania, Dunărea de Jos, Dobrogea, Scythia, etc) . De regulă, ele circulă fără menționarea locului exact în care au fost descoperite, tocmai pentru a nu se da detalii care ar putea conduce la asocierea lor cu o infracțiune deja descoperită și aflată în stadiul de cercetare judiciară (săpătură ilicită, furt dintr-o locație cunoscută).
 - Artefactele traficate, fără context arheologic, pot proveni din descoperiri întâmplătoare. În aceste situații descoperitorul, puțin avizat, vânzând obiectul respectiv nu precizează proveniența sa, ori nu consideră acest lucru ca fiind important.
 - Artefactul a făcut parte dintr-o colecție sau din mai multe colecții private, schimbându-și succesiv proprietarul. În acest caz, obiectul trebuie să aibă un istoric de tranzacționare

¹ Trebuie să menționăm însă, că există și artefacte cu proveniență licită, lipsite de context arheologic. Acestea sunt artefactele găsite întâmplător, denumite în limbajul de specialitate, *passim*, precum și unele artefacte de colecție care au fost achiziționate în perioade istorice când contextul arheologic nu trebuia expres menționat, artefactul fiind înregistrat în cadrul colecției sub titlul generic de “antichitate”, sau “curiozitate din epoca...”.

sau o localizare a sa la un moment dat, într-o anumită colecție, fapt ce se consemnează în fișa de identitate a obiectului.

- Artefactele fără context arheologic precizat și fără documente care să dovedească apartenența lor la o colecție, ori schimbarea succesivă a proprietarului, sunt susceptibile de a face parte din situri arheologice jefuite, deci distruse, sau pot proveni din furturi.

1.3. Stabilirea naturii distrugerii

Se va determina modul în care s-a produs distrugerea, precum și timpul aproximativ în care aceasta a avut loc (se va menționa, după observarea artefactului, dacă urmele de distrugere sunt proaspete sau dacă aceasta a avut loc din vechime, notându-se în fișa artefactului: “ruptură proaspătă/din vechime”, “spărtură recentă/veche”, etc.).

1.4. Identificarea mijloacelor și metodelor folosite în săvârșirea infracțiunii.

Jefuitorii profesioniști de situri arheologice adoptă măsuri speciale, astfel încât să evite detectarea acțiunii lor ilegale. Aceștia își pregătesc cu grijă planul de săpătură ilegală, studiind cu atenție, în prealabil, documente sau hărți topografice aflate în arhive sau biblioteci. Cel mai des jefuite sunt siturile izolate, sau cele nepăzite ori păzite superficial. În cazul siturilor păzite, făptuitorii urmăresc, pentru o perioadă de timp, comportamentul, obiceiurile și programul paznicilor, urmând să revină la situri când paznicii sunt în număr mai mic, pe vreme aspră, în perioade de sărbători, când paznicii sunt liberi, la anumite ore din zi când aceștia au obiceiul să doarmă sau când sunt, potrivit obiceiurilor studiate de infractori, sub influența băuturilor alcoolice. De asemenea, făptuitorii folosesc echipamente împotriva detecției de către eventualii câini folosiți pentru paza sitului, ori folosesc chiar ei câini de pază, sau echipamente de radioscanare pentru a urmări îndeaproape și localiza echipajele de poliție sau pază. Respectivii autori pot purta îmbrăcăminte de camuflaj și pot, de asemenea, camufla echipamentul de săpătură sau detectoarele de metale prin vopsirea lor în culoare neagră, pentru ca acestea să nu strălucească în întuneric. Jefuitori mai sofisticăți folosesc baghete de sondare a solului și site de cernut. Unii făptuitori dețin - în cazul în care ar fi prinși de către organele de poliție, sau în cazul în care alte persoane le-ar solicita să își decline calitatea pe care o au pentru a efectua săpături în respectivul sit – documente de identitate false, permise de săpătură false, sau chiar diverse uniforme, de asemenea, false. Uneori acești jefuitori sunt înarmați, fie pentru a se apăra de alte persoane care pândesc situl și după descoperirea artefactelor acționează pentru a fura de la jefuitori, fie pentru a se apăra de eventualii paznici sau ofițeri de poliție. Odată găsite artefacte în săpătură, jefuitorii le vor vinde direct, pe piață, prin intermediul unui dealer, sau al unui investitor.

2. Cercetarea la fața locului a unui sit unde s-a efectuat o săpătură ilegală.

Cercetarea se realizează urmându-se aceeași procedură generală ca și în alte infracțiuni, în acest caz existând însă unele proceduri specifice.

Prin cercetarea la fața locului, care este un act procedural indispensabil în cercetarea infracțiunii de distrugere a siturilor arheologice, se înțelege nu numai cercetarea locului propriu-zis al săpăturii ilegale - care a fost devastat pentru a se sustrage artefacte - dar și cercetarea căilor de acces, a itinerarului parcurs de făptuitor, atât la venirea, cât și la plecarea din câmpul infracțional, precum și cercetarea locului unde au fost ascunse artefactele, după sustragerea lor.

Din actul de cercetare la fața locului pot fi cunoscute date importante cu privire la numărul făptuitorilor, metodele și mijloacele folosite pentru efectuarea săpăturii, perioada de timp aproximativă în care s-au efectuat săpăturile, vechimea săpăturii, proporțiile distrugerii, posibilitatea salvării parțiale a sitului.

Se va avea în vedere pătrunderea la locul faptei și a altor persoane decât a celor care au săvârșit infracțiunea, fie că aceștia sunt ziarști, fie că sunt persoane specializate care au intervenit în săpătură înainte de venirea organelor de anchetă. Se va avea în vedere, de asemenea, existența unor săpături ilicite multiple, precum și superficialitatea, neprofesionalismul organelor de poliție, sosite primele la fața locului, care - fără a avea expertiză în domeniul cercetării infracțiunilor săvârșite asupra artefactelor arheologice - deranjează locul faptei prin intervenție directă, de cele mai multe ori neintenționată. În cazul în care există unele complicități, intervenția unor persoane în situl arheologic poate fi intenționată, determinată de dorința de a șterge unele urme ale infracțiunii ce ar conduce la identificarea autorilor acesteia.

Organele de anchetă sosite la fața locului vor proceda, în primul rând, la izolarea ariei cercetate, la cercetarea cu grijă a sitului, cu ochiul liber și eventual cu ajutorul unor surse puternice de lumină. Se vor efectua măsurători și fotografii ale săpăturii și a urmelor lăsate de făptuitor, ale instrumentelor de săpat, a urmelor specifice de frecare lăsate de unelte în sol, a urmelor de tăiere/decupare a unor părți din anumite artefacte (mozaicuri, grupuri statuare, inscripții, etc.) sau lovire și dărâmare a unor construcții, în scopul căutării de artefacte prezumate a fi fost ascunse în miezul zidurilor sau la temelia acestora.

Cercetarea se efectuează în strânsă legătură cu întregul proces de descoperire, fixare și ridicare a altor categorii de urme, cum ar fi cele aparținând persoanei infractorului, resturi de obiecte, resturi alimentare, de fumat, urme de natură biologică (saliva, fragmente de piele, păr, etc.). Se vor lua mulaje ale urmelor de încălțăminte și după urmele lăsate de echipamentele folosite pentru săpat. Datorită prafului fin rezultat în urma săpăturilor, sau a solului excavat și mărunțit,

urmele palmare, plantare sau de încălțăminte, precum și cele ale unor echipamente și articole vestimentare folosite de făptuitori, sunt deosebit de numeroase, de clare, și pot fi ridicate ușor.

Se va proceda, totodată, la ridicarea unor probe de sol pentru a putea fi comparate cu urmele de sol aflate pe artefactele sau obiectele de îmbrăcăminte, încălțăminte, ori pe echipamente ce ar putea fi descoperite în urma percheziției efectuate suspectilor.

Analizele urmelor, împreună cu probele de sol, pun în evidență legătura dintre suspect și artefactele dintr-un sit anume.

Cercetarea la fața locului necesită asistența unui arheolog care să evalueze pagubele, să efectueze o descriere exactă a ceea ce s-a pierdut definitiv, a ceea ce este de recuperat, precum și a ceea ce este deteriorat iremediabil, sau mutat.

Dosarul cauzei trebuie să conțină o declarație a autorității în domeniul de specialitate, care să ateste că nu a fost eliberat suspectului nici un permis care să îi permită acestuia să efectueze săpături arheologice, să strămute un sit arheologic sau artefactele aferente acestuia.

Practic, urmărirea jefuitorilor de situri este foarte dificilă. De cele mai multe ori, făptuitorii sunt descoperiți ca urmare a încălcării altor prevederi legale. De exemplu: organele de poliție efectuează o percheziție la domiciliul unui suspect pentru deținerea de narcotice, și se descoperă fotografiile, desenele, însemnările despre unele artefacte dispărute sau de proveniență necunoscută, sau chiar obiectele ca atare.

Uneltele cu ajutorul cărora se efectuează săpăturile arheologice sunt, în general, obiecte comune, utilizate în scopuri domestice pentru efectuarea unor lucrări agricole sau de construcție (sape, săpăligi, lopeți, târnăcoape, șpacluri, mistrii...), care nu ar putea trezi suspiciunea folosirii lor într-o acțiune ilicită. Într-un context în care acestea se găsesc asociate cu obiecte de îmbrăcăminte care au fost purtate în timpul săpăturilor, urme de sol, cioburi, sau floră specifică, acestea crează suspiciunea existenței unei activități arheologice ilicite.

Cele expuse mai sus constituie o trecere în revistă a principalelor aspecte legate de săvârșirea infracțiunii de distrugere prin efectuarea săpăturilor arheologice ilicite. Vastitatea subiectului comportă o analiză mai amănunțită și pragmatică în același timp, rezervându-ne dreptul de a o trata în amănunt cu altă ocazie.

Din păcate, omul modern atașat mai mult de valorile materiale decât de cele morale, tinde să treacă cu vederea distrugerea rădăcinilor sale spirituale, uitând că „*O națiune trăiește atâta timp cât cultura sa este vie*”.

Capitolul VI. Modalități de prevenire și combatere a criminalității patrimoniului cultural

Distrugerea unor bunuri de patrimoniu cultural este acțiunea infracțională cu consecințele cele mai nefaste pentru patrimoniul național. În urma distrugerii, parțiale sau totale, a unor obiecte de patrimoniu, pierderile sunt ireparabile, obiectul dispărând cu desăvârșire, sau numai o parte din acesta fiind iremediabil pierdută.

Spre deosebire de distrugerile totale, distrugerea parțială a unui obiect dă posibilitatea refacerii sale, fie prin reunirea părților unui ansamblu, dezmembrate în scopul traficării, fie prin înlocuirea porțiunii distruse în urma unor lucrări de restaurare.

Legislația românească în vigoare, adoptată la începutul acestui nou secol, prevede măsuri stricte de protejare a bunurilor culturale, precum și măsuri de sancționare a faptelor de distrugere a acestora.

Astfel, Legea nr.182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil sancționează în art. 67 degradarea, aducerea în stare de neîntrebuințare sau distrugerea unui bun cultural mobil clasat ori împiedicarea luării măsurilor de conservare sau de salvare a unui astfel de bun, precum și înlăturarea măsurilor luate. Fapta este pedepsită cu închisoare de la 2 la 7 ani. Tentativa se pedepsește.

Conform art. 68 constituie infracțiune degradarea, aducerea în stare de neîntrebuințare sau distrugerea din culpă a unui bun cultural mobil clasat. Conform modificărilor aduse acestui articol prin art.I pct.21 din Ordonanța de urgență nr.16 din anul 2003, fapta este pedepsită cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă de la 15.000.000 lei la 75.000.000 lei.

Totodată, Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, prevede la art.54 al.1, sancționarea conform legii penale a faptei de desființare neautorizată, distrugere parțială sau totală, exproprierea fără avizul Ministerului Culturii și Cultelor, degradarea, precum și profanarea monumentelor istorice.

În scopul protejării monumentelor istorice și bunurilor culturale mobile, proprietarii și titularii dreptului de administrare sau ai altor drepturi reale asupra acestora, sunt obligați să asigure cele mai bune condiții de păstrare, conservare și, după caz, de depozitare a bunurilor, să le asigure paza, integritatea și protecția, să ia măsuri pentru prevenirea și stingerea incendiilor, să asigure efectuarea lucrărilor de conservare, consolidare, restaurare, reparații curente și de întreținere a

acestora, în scopul prevenirii astfel a oricăror acte de degradare, deteriorare sau distrugere a patrimoniului cultural.

Pentru protecția patrimoniului cultural au fost create sisteme tot mai complexe de securitate, continuându-se dezvoltarea și implementarea acestora. Astfel, muzeele sunt concepute nu doar ca spații de expunere, ci și ca un medii de conservare a proprietății culturale publice. Aceasta presupune introducerea în muzee a unor elemente de securitate, de dezvoltare a metodologiei de inventariere sistematică a colecțiilor din fiecare muzeu, de implementare a unor măsuri de prevenire a furturilor și distrugerilor, recomandate de instituțiile internaționale responsabile pentru managementul patrimoniului și circulația artefactelor în lume.

Pentru punerea în acțiune a noului sistem de protecție este necesară dezvoltarea a *trei segmente majore*, privind:

- pregătirea profesională a personalului din muzee;
- determinarea autorităților locale să acorde o atenție deosebită problemei conservării patrimoniului național;
- educarea marelui public și mobilizarea acestuia în lupta împotriva actelor de vandalism care țintesc mediul cultural.

The Scottish Association of Museums Security - SAMS, a creat un forum pentru schimbul de cunoștințe și expertiză în domeniul securității muzeelor și galeriilor de artă, în cadrul căruia, persoane făcând parte din toate categoriile enumerate mai sus, sunt pregătite să răspundă amenințărilor care vizează patrimoniul cultural. Noutatea forumului constă în interdisciplinaritate pentru creșterea securității artefactelor. Totodată, au fost perfecționate sistemele de securitate existente, făcând parte din așa numitele “mijloace fizice”, la care s-au adăugat mijloacele moderne de supraveghere și pază electronică.

1. Sisteme electronice de securitate²

Sistemul *Gallery Master* folosește o diversitate de senzori fără fir, dând posibilitatea utilizatorului să selecteze pe aceia care sunt potriviți tipului de expoziție pentru care vor fi aplicați. Astfel sunt utilizați de exemplu senzori care nu permit atingerea expoziției, sau senzori de protecție a perimetrului care declanșează alarma atunci când cineva se apropie mai mult decât este permis de obiectele expuse. Fiecare senzor, din seria celor folosiți într-o expoziție, este unic și poate fi identificat în spațiul expozițional atunci când transmite semnale spre receptorul aflat în caseta de control și *software*. Această casetă poate retransmite mesaje și poate comunica cu alte sisteme.

² A se vedea *Information about security products*, în *Museum Security Network*.

Gallery Network, sistem complex, utilizând aceiași senzori ca și *Gallery Master*, racordați în rețea, permite comunicarea fără fir dintre 48 de senzori și un singur post de control. Acesta permite programarea de la depărtare și poate totodată comunica folosind comunicații de tip GSM, SMS, ori linii terestre. Metodele de comunicare folosite de sistemul *Gallery Network* au făcut posibilă o creștere a securității perimetrelor expoziționale datorită faptului că prin respectivul sistem, organele de pază și ordine (poliție, jandarmi, pompieri), pot fi avertizate instantaneu, despre penetrarea zonei securizate de către un infractor, existând posibilitatea surprinderii acestuia în flagrant.

Sistemul *Aspects ARTSTM (Arts Register Tracking Software)*³ dezvoltat de firma *ISIS Ltd.* este o combinație de etichete cu frecvențe radio avansate, fără fir, și *software* audio. Acest sistem a fost instalat pentru protejarea unora dintre cele mai importante picturi din lume. Etichetele fără fir pot fi de dimensiunea unei cărți de credit și pot fi plasate în spatele picturii, sau de dimensiunea unei piese de domino, pentru protejarea obiectelor din ceramică sau a altor astfel de artefacte. Vibrația senzorilor în etichete poate detecta cea mai mică mișcare a artefactului, semnalul de alarmă fiind apoi transmis spre *software*-ul "*Aspectelor ARTS*". Sensibilitatea vibrațiilor poate fi ajustată în *software*. Deoarece eticheta transmite un mesaj datat, la fiecare 30 de secunde, chiar dacă nu există o stare de alarmă, sistemul verifică constant colecția.

Un alt sistem de protecție electronică este acela bazat pe *coconi electromagnetici*, care creează o aură invizibilă în jurul fiecărui artefact în scopul de a-l proteja. Coconii electromagnetici au fost creați de una dintre cele mai bune firme europene, specializată în producerea de sisteme de alarmă, *CODINE S.A.*. Sistemul este în continuare perfecționat în vederea eliminării tuturor accidentelor de funcționare.

2. Mijloace fizice de securitate.

Sistemele de securitate electronică pot depista un intrus într-un spațiu supravegheat, însă nu pot furniza nici o formă de rezistență. Această rezistență poate fi opusă, numai prin mijloace fizice, care au capacitatea de a opri intrușii, ori cel puțin de a îi întârzia până la sosirea forțelor de poliție, alarmate prin sistemele de securitate electronice⁴.

Natura colecției, valoarea și portabilitatea acesteia, determină gradul de protecție necesar.

- Ușile pot asigura, prin construcția lor, diferite grade de protecție în funcție de materialul din care sunt construite. Pentru a asigura o mai bună securitate, ușile pot fi dublate de grilaje și/sau sisteme electronice de supraveghere sau alarmă.

³ A se vedea în acest sens, *Aspects ARTS (Art Register Tracking Software)*, în *Museum Security*, 24 dec. 1999; *Web ISIS Ltd.*

⁴ A se vedea *Advice & Guidance*, pe sit-ul The Council for Museums, Archives and Libraries.

- Ferestrele reprezintă o problemă a securității muzeelor. Pentru apărarea acestora se folosesc ca și în cazul ușilor măsuri secundare de protecție.
- Sistemele automate de detectare timpurie a focului, sunt instrumente care nu trebuie să lipsească din nici un muzeu. Un astfel de sistem transmite o alarmă, printr-o linie telefonică, către brigada de pompieri.
- Personalul specializat în securitatea colecțiilor, este angajat de către muzee pentru îndeplinirea următoarelor atribuții:
 - Pază și patrulare pentru descurajarea furtului sau a distrugerii intenționate sau neintenționate a artefactelor;
 - Menținerea securității. Aceasta implică cunoaștere și experiență în procedurile de acțiune în caz de furt sau incendiere;
 - Execută inspecția colecțiilor în mod regulat, se asigură de siguranța, integritatea clădirii și identifică pericolele de incendiu;
 - Cercetează clădirea la închiderea acesteia pentru a se asigura că nici o persoană nu a rămas ascunsă în clădire și că detectorii din sistemele de alarmă nu au fost mascați prin substanțe aplicate cu spray-ul ori prin lipirea unor materiale peste senzorii de la ferestre.
- Sistemele electronice de monitorizare și circuitele închise de televiziune trebuie să dubleze paza de noapte.
- Este necesar să existe o politică strictă cu privire la existența, posesia și depozitarea cheilor. Toate cheile în afara celor din exterior trebuiesc depozitate într-un cabinet securizat și identificate după un sistem de coduri. Poliția locală și companiile de securitate/incendiu trebuie să cunoască în detaliu cine sunt deținătorii cheilor muzeului.

Cazuistica în domeniul distrugerii patrimoniului cultural este deosebit de bogată pe plan internațional.

Un exemplu relevant, cu privire la importanța asigurării unui sistem bine implementat de pază și securitate a muzeelor, în scopul prevenirii furtului și distrugerii bunurilor culturale, îl constituie, cazul furtului din *Muzeul Isabella Stewart Gardner*, Boston, SUA.

Astfel, în anul 1990, din muzeul Isabella Stewart Gardner din Boston, SUA, s-au furat opere de artă ale unor mari maeștri cum sunt: Rembrandt, Degas, Manet, Vermeer, paguba fiind evaluată la 300 milioane \$. Pentru recuperarea acestor lucrări a fost oferită o recompensă de 5 milioane \$⁵.

Ancheta FBI se află încă în curs de desfășurare, deși termenul de prescripție pentru infracțiunea de furt - prevăzut de capitolul 227, secțiune 63 din Legea statului Massachusetts cu privire la termenele de prescripție a răspunderii penale – este de 6 ani. Investigația continuă pentru descoperirea celor ce posedă lucrările și pentru recuperarea acestora.

În noaptea de 18 martie 1990, la orele 1:24 a.m., doi bărbați purtând uniforme de poliție au bătut la intrarea folosită de personalul de securitate al muzeului.

“Polițiștii” au spus celor doi gardieni care efectuau serviciul de pază al muzeului, că au primit un raport prin care se preciza tulburarea spațiului grădinii muzeului.

Deși regulamentul muzeului prevedea că nici o persoană, inclusiv poliția, nu poate pătrunde pe perioada nopții în incinta muzeului, gardienii, fără a respecta consemnul, au deschis ușa de siguranță.

Îndată ce au pătruns în muzeu, intrușii i-au imobilizat pe gardieni, fără a-i amenința cu vreo armă, închizându-i în subsolul clădirii.

Din cercetările efectuate la fața locului, rezultă că cei doi falși polițiști au petrecut în sediul muzeului cca. 90 de minute, parcurgând, probabil, următorul traseu:

■ La etajul II, unde au pătruns în două camere:

1. Camera Olandeză, de unde au furat:

-3 lucrări de Rembrandt, inclusiv singurul peisaj al maestrului, denumit “*The Storm on the Sea*” (această lucrare a fost tăiată cu sălbăticie, pentru a fi scoasă din ramă);

-lucrarea “*The Concert*” de Vermeer;

-o sculptură chinezească în bronz, aflată în vecinătatea tabloului aparținând lui Rembrandt;

- “*Landscape with an Obelisk*”, de Govaert Flink.

Un alt tablou de Rembrandt poartă urmele unei încercări de scoatere din ramă, prin spargerea acesteia.

2. Short Gallery, aflată în cealaltă parte a etajului, de unde au furat:

⁵ **Rochelle Steinhaus**, *Artful Robbers: The Isabella Gardner Museum Heist*, în court TV, 2002; A se vedea Art Theft program pe site-ul FBI; Declarația de presă a muzeului Gardner la data de 16 martie 2007, cu ocazia împlinirii a 17 ani de la săvârșirea furtului operelor de artă din anul 1990. Vezi site-ul www.gardnermuseum.org.

- 5 schițe de Degas;
- un vultur din bronz care împodobește vârful unui drapel napoleonian.

■ La etajul I, în **Camera Albastră**, de unde au furat “*Chez Tortoni*”, de Manet.

Deși la etajul III al clădirii, în **Camera Tițian**, se afla lucrarea “*The Rape of Europe*”, considerată a fi cea mai valoroasă operă de artă a orașului, intrușii nu au urcat la acest etaj.

Nu există urme specifice care să evidențieze traseul exact al hoților și ordinea desprinderii de pe pereți a lucrărilor. Înainte de a părăsi sediul muzeului, cei doi au smuls benzile video de supraveghere.

Luându-se în considerare *modus operandi*, investigația s-a desfășurat cu privire la IRA, organizație considerată teroristă, până în anul 2000, de către US State Department. IRA a apelat de numeroase ori la furtul pe scară largă al operelor de artă, folosite ulterior în negocierile cu autoritățile, în scopul efectuării unui troc, respectiv lucrările – contra eliberării unor membri ai organizației care se aflau în detenție. Fără a arăta respect pentru operele de artă și pentru integritatea lor, irlandezii smulgeau tablourile din ramă, sau le decupau din ramele lor.

Un alt suspect a fost considerat un recidivist din zona Boston, Myles Connor, cunoscut hoț și cunoscător de artă, nelipsit de la marile expoziții, vernisaje sau deschideri de galerii.

Deși în timpul furtului din muzeul Gardner, Connor se afla în penitenciar, executând 15 ani de condamnare pentru traficul de obiecte de artă furate, autoritățile bănuiesc că acesta este coordonatorul din umbră al acțiunii. În cadrul unui interogatoriu, infractorul a declarat că, dacă ar fi planificat operațiunea, lucrarea lui Tițian, “*The Rape of Europe*”, ar fi fost prima furată.

După cum arătam mai sus, cazul se află încă sub investigare. Nici un suspect nu a putut fi arestat, singura speranță pentru continuarea cercetărilor fiind aceea a unei posibile recuperări și returnări a operelor de artă către deținătorii de drept ai acestora.

Având în vedere cele de mai sus, putem afirma faptul că există un grad mare de pericolozitate al infracțiunii de furt a obiectelor de patrimoniu, atât pentru patrimoniul cultural național și mondial a cărui pierdere prin distrugere sau deteriorare iremediabilă este de multe ori asociată furtului, cât și pentru aspectele ținând de folosirea fondurilor uriașe realizate în urma sustragerii obiectelor de patrimoniu.

Deși legislația internațională impune măsuri severe pentru cei ce distrug, profanează, sau afectează într-un fel oarecare artefacte aparținând patrimoniului cultural național și internațional, actele de vandalism sunt încă prezente în societatea contemporană, ele constituindu-se în infracțiuni specifice acestui domeniu.

În aceste circumstanțe prevenirea actelor de distrugere, urmărirea și identificarea persoanelor ale căror atacuri vizează patrimoniul cultural sunt o necesitate pentru ca artefacte mobile și imobile de o inestimabilă valoare să fie păstrate pentru posteritate.

Capitolul VII. Forme de manifestare a crimei organizate transfrontaliere

Una dintre manifestările transfrontaliere predominante ale criminalității internaționale organizate o reprezintă migrația ilegală, care este generată de situația politică, socială și economică din țările de origine a migranților, se poate dezvolta, de la caz la caz, în țările de tranzit și poate produce efecte în țările de destinație (țintă). În mod asemănător se pot propaga și celelalte acțiuni ilegale transfrontaliere (traficul cu arme, muniții, materiale explozive și radioactive, produse periculoase, stupefiante și precursori, autoturisme de lux furate, traficul de persoane, contrabanda cu mărfuri, obiecte de patrimoniu etc), ceea ce exprimă tendința creșterii amplitudinii spațiale a nivelului de implicare a unor rețele internaționale și de structurare ca o veritabilă afacere deosebit de profitabilă.

Analiza caracteristicilor criminalității transfrontaliere indică, de asemenea, faptul că România tinde să devină o țară "țintă" pentru migrația ilegală, traficul de stupefiante, traficul cu autoturisme furate, traficul ilegal cu arme, muniții, materiale explozive, deșeuri periculoase etc, dar și pentru alte forme de manifestare a infracționalității internaționale organizate, cum ar fi traficul de ființe umane, proliferarea consumului și comercializării pe piața internă a stupefiantelor și posibil chiar a acțiunilor teroriste. Devine tot mai evident faptul că această nouă extindere a faptelor ilicite a găsit un teren fertil în mediile infractoare autohtone, ceea ce reprezintă noi provocări la adresa ordinii, liniștii și siguranței publice.

Principalele tendințe care definesc evoluția fenomenului criminalității transfrontaliere sunt:

- amplificarea și diversificarea fenomenului infracțional transfrontalier, dobândirea unui caracter tot mai bine organizat, conspirat și internaționalizat;
- specularea abilă a legislației existente și atragerea unor persoane cu funcții de decizie din instituții cu atribuții în lupta împotriva fraudelor vamale și a corupției, la asigurarea protecției operațiunilor ilegale desfășurate;
- diversificarea formelor de valorificare a produselor, valorilor și avantajelor rezultate din infracțiuni, menite să ascundă sursele venitului ilicit și să îl amplifice (jocuri de noroc, rețeaua cazinourilor, intensificarea traficului ilicit cu obiecte de artă și din patrimoniul cultural național etc);
- extinderea fenomenului de conexare a infracțiunilor aducătoare de mari venituri cu alte infracțiuni violente, cu amploare și consecințe grave în rândul populației (acțiuni teroriste, destabilizatoare etc), în vederea asigurării finanțării acestora din urmă;

- scăderea numărului de infracțiuni comise cu violență și creșterea ponderii infracțiunilor a căror săvârșire presupune organizare, pregătire minuțioasă și dotări tehnice de vârf;
- extinderea paletei infracționale și în domeniul tehnologiei informației (IT), prin accesarea frauduloasă și neautorizată a bazelor de date ale instituțiilor cu competențe în domeniul securității naționale, în vederea exploatării informațiilor astfel obținute;
- schimbarea permanentă a rutelor utilizate și a mărfurilor sau produselor traficate la "cerințele pieței". Astfel, este de așteptat o creștere a traficării stupefiantelor sintetice dinspre vestul continentului spre est. România, dintr-o țară preponderent de tranzit a stupefiantelor, a devenit și o piață de consum;
- diversificarea formelor de sustragere de la controlul legal și de specialitate al trecerilor peste frontieră a produselor periculoase, a speciilor periclitate de faună și floră sălbatică, a materialului lemnos și celui genetic forestier;
- transformarea României, dintr-o sursă de "forță de muncă la negru" într-un "consumator", pentru cetățeni ai unor state din Asia, Africa și chiar din Europa, ceea ce va determina mutații în volumul, sensul și destinația migrației ilegale, precum și a infracțiunilor conexe.

A se vedea în acest sens, Hotărârea nr. 471/2004 pentru aprobarea Strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat a României în perioada 2004-2006, În vigoare de la 15 aprilie 2004, Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 325 din 15 aprilie 2004.

Capitolul VIII. Măsuri de prevenire și combatere a crimei organizate transfrontaliere

Infracționalitatea este o piedică în calea dezvoltării și sănătății societăților, a omenirii în general. Pentru prevenirea și stoparea faptelor antisociale sunt necesare măsuri urgente, precum creșterea accesului la justiție, consolidarea instituțiilor statului, cooperarea națională și internațională eficientă, intensificarea educației formării profesionale și asistenței judiciare, protecția victimilor.

Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, în vigoare de la 30 august 2004, republicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 411 din 27 mai 2019, prevede următoarele forme de cooperare judiciară internațională în materie penală:

- a) extrădarea;
- b) predarea în baza unui mandat european de arestare;
- c) transferul de proceduri în materie penală;
- d) recunoașterea și executarea hotărârilor;
- e) transferarea persoanelor condamnate;
- f) asistența judiciară în materie penală;
- g) alte forme de cooperare judiciară internațională în materie penală.

Capitolul IX. Terorismul – forma cea mai gravă a crimei organizate

Terorismul nu a primit, până în prezent, o definiție complexă și completă nici din partea lumii politice, nici din partea celei academice, deși noțiunea - care etichetează organizații, mișcări, indivizi și acțiunile acestora - circulă cu o frecvență deosebită în ultima jumătate de secol.

Fenomenul - a cărui definire, atunci când există, este caracterizată de o prea largă ambiguitate - nu are un caracter de noutate, găsindu-și originile în antichitatea clasică, atât în ceea ce privește formele de manifestare, cât și din perspectiva motivațiilor și auto-justificării. În acest context, este demn de remarcat faptul că definirea unui grup și a acțiunilor sale drept “*terrorist/teroriste*” pare să aibă un grad însemnat de subiectivitate, indisolubil legat de percepția care există pentru autoritățile politice și publicul țintă al unor astfel de acte, precum și pentru aceia care identifică teroriștii cu apărătorii drepturilor lor legitime.

În timp, multe organizații care au performat acte ce întrunesc toate caracteristicile, sau majoritatea caracteristicilor, unor activități teroriste, au fost exonerate politic de acuzațiile de terorism prin găsirea unor justificări ale acțiunilor întreprinse și prin trecerea respectivelor organizații, spre definire, în alte categorii. Așa s-a întâmplat, spre exemplu, cu organizațiile evreiești *Irgun*, *Stern*, *Gang* și *Haganah*, care în contextul simpatiei populare pentru acțiunile lor de răzbunare a victimelor Holocaustului, au fost desemnate, în 1944, drept “*luptătoare pentru libertate*”⁶.

Utilizând o demonstrație asemănătoare, susținută public în 1974 la tribuna ONU, liderul palestinian Yasser Arafat a prezentat o elocventă pledoarie pentru ca organizația pe care o conducea să fie considerată drept “*luptătoare pentru libertate*” și nu “*teroristă*”, în ciuda faptului că, începând din 1968, unii membri ai Organizației de Eliberare a Palestinei (OEP) inițiaseră o nouă formă de luptă, internaționalizând terorismul prin deturnarea de avioane⁷.

Având în vedere cele de mai sus, apare necesar ca definirea terorismului să se facă în legătură cu actul terorist în sine, nu în legătură cu grupuri care au identitate etnică, religioasă sau socio-demografică. Această clasificare ar trebui să primeze în lumea contemporană, pentru a se evita grava afectare a posibilităților de contracarare a actelor teroriste, care nu au culoare etnică, politică sau religioasă⁸. Etichetarea unor mișcări politice - particularizate de o importantă componentă religioasă,

⁶ E. Ahmad, *Terrorism: Theirs and Ours*, New York Seven Stories Press, 2001.

⁷ A. Dershowitz, *Why Terrorism Works*, New Haven Yale Univ. Press, 2002, surprinde o serie de adaptări ale tacticilor palestinienilor de luptă, între care și cea ce numește „*the turning point of the international terrorism*”, care, în opinia sa, este declanșat prin deturnările de avioane.

⁸ De această părere sunt și unii experți în problemele terorismului global. A se vedea în acest sens B. Hoffman și D. Claridge, în *The RAND-St. Andrews Chronology of International Terrorism and Noteworthy Domestic Incidents. Terrorism and Political Violence* 10(2), p. 135-180.

etnică sau socio-demografică - drept teroriste, numai pe baza antecedentelor unor membri ai lor, sau pe baza unor antecedente istorice, poate constitui o greșeală ce poate genera radicalizarea respectivelor mișcări și poate ridica terorismul pe o treaptă superioară de manifestare, aceea a *terorismului de stat*, mai ales în situația în care respectivele mișcări capătă girul maselor prin vot, fiind desemnate drept forțe politice conducătoare în urma organizării unor alegeri libere.

Lumea contemporană se află într-o alertă și imprevizibilă schimbare, percepută într-un nou context economic, socio-demografic și politic, care a căpătat numele generic de *globalizare*.

Globalizarea poate fi definită ca fiind o varietate de mecanisme transfrontaliere a căror interacțiune afectează și reflectă accelerarea interdependenței economice, politice și de securitate dintre state⁹.

În context, problemele de securitate devin complexe și multidimensionale, statele nemaifiind capabile să sesizeze și să combată în interiorul propriilor granițe noile amenințări de securitate, care transcend frontierele și se internaționalizează. Pe lângă multe amenințări, de cea mai diversă natură, la care este supusă lumea globalizată, aceasta are de făcut față unei amenințări imediate: *terorismul internațional, transfrontalier*. Se poate vorbi, așadar, nu numai despre o globalizare a economiei, a forței de muncă, a politicii, a culturii, a legislației drepturilor omului, ci și de o globalizare a amenințărilor de securitate, terorismul utilizând întregul arsenal pe care îl are la dispoziție prin procesul globalizării.

Revenind la cele arătate, succint, în rândurile precedente, este demn de subliniat faptul că, în atare împrejurări este greu să lupti împotriva unui fenomen difuz, fără contur precis, nedefinit, fiind imperios necesar să se identifice cât mai multe dintre aspectele sub care se poate manifesta terorismul internațional și să se definească un număr cât mai mare de caracteristici ale profilului criminologic al teroristului în noua eră a globalizării. Este necesar, totodată, să se identifice sursele economice care crează baza materială pentru desfășurarea activităților teroriste, de regulă aflate la limita legalității, în zona gri, sau fiind, de cele mai multe ori, asociate cu diverse forme de criminalitate economico-financiară.

În primul rând trebuie menționat că în accepțiunea termenului de *terorism* este percepută inițierea, dezvoltarea și finalizarea unor acțiuni care au drept componentă principală violența îndreptată împotriva civililor, împotriva bunurilor lor materiale sau spirituale, precum și împotriva intereselor lor legitime (sentimentul de securitate personală și colectivă, accesul la facilități materiale și spirituale pe care sunt îndreptățiți să le utilizeze, etc.), iar drept scop imediat distrugerea fizică a cât mai mulți subiecți și a cât mai multe bunuri materiale. Scopul final al acțiunii teroriste este acela al

⁹ Sean Kay, Globalization, *Power and Security*, în *Security Dialogue*, vol. 35, nr. 1, 2004, p.10

determinării factorilor politici să adopte măsuri care să vină în întâmpinarea cererilor mișcărilor, grupurilor sau indivizilor care au de formulat solicitări, indiferent de ce natură ar fi acestea.

Aspectul violent al acțiunilor teroriste soldate cu pierderi de vieți omenești și importante distrugeri de bunuri materiale sunt asociate cu tradiționala utilizare a armelor de foc și a materialelor explozibile, a armelor chimice și bacteriologice, iar mai nou, cu posibilitatea utilizării unor dispozitive, mai mult sau mai puțin artizanale, care înglobează arme de distrugere în masă (*Weapons of Mass Destruction-WMD*).

Se poate afirma, cu îndreptățire, că actul terorist este proiectat de asemenea manieră încât pagubele produse să creeze un impact social cât mai mare, să genereze vizibilitate, iar urmările acestuia să inducă grupului țintă, pe termen îndelungat, sentimente de vulnerabilitate, durere fizică și psihică, insecuritate politică, teamă, neputință, revoltă socială, precum și să mobilizeze atenția unor ținte secundare¹⁰ în așa fel încât acestea să formuleze la rândul lor solicitări care sunt adresate mediului politic.

Secolul XXI aduce cu sine o amenințare fără corespondent în istoria terorismului internațional de până acum, *terorismul cibernetic*.

Aparent, această formă de terorism are aspectul unei acțiuni „*curate*”, fiind lipsită de efectele pirotehnice pe care le are, spre exemplu, un act terorist cu bombă. Efectele actului terorist cibernetic sunt însă devastatoare¹¹, având ca întindere în spațiu consecințele unei WMD, iar din punct de vedere socio-uman un spectru extrem de larg de persoane afectate într-un mod sau altul.

Țintele terorismului cibernetic sunt dimensionate divers, pornind de la indivizi și grupuri de indivizi, trecând prin entități corporatiste și terminând cu entitățile statale. Efectele unui atac cibernetic sunt imaginate și la nivel internațional, ele putând afecta dincolo de frontierele convențional-statale și de cele naturale orice entitate care se servește în cadrul muncii sale - sau a cărei viață este asistată - de un sistem computerizat¹². În acțiunea sa, teroristul poate ataca de oriunde, oricând, utilizând chiar simple terminale de computer accesibile din spații publice (accesul fiind posibil și dintr-un banal internet-cafe), cu mari șanse de a lovi și de a nu fi localizat și/sau identificat.

Organizațiile teroriste profesionalizate în domeniul cibernetic, de tipul grupurilor *Unix Security Guards*, *World Fantabulous Defacer* - care au lansat sute de atacuri împotriva site-urilor de afaceri și

¹⁰ În acest sens a se vedea discuția privind țintele terorismului la A. Schmidt, *Political Terrorism: A Research Guide to Concepts, Theories, Data Bases and Literature*, ed. Transactions, New Brunswick, 1983, p.35 și urm.

¹¹ A se vedea în acest sens cazul expus de Rohas Nagpal, *Cyber Terrorism in the Context of Globalization*, în *II World Congress of Informatics and Law*, Madrid, 2002, p.3, care se referă la acțiunea unui copil de 12 ani care a spart, în 1998, codurile de control ale gigantului baraj Roosevelt de pe Salt River, Arizona, punând în pericol viețile a un milion de oameni.

¹² În accepția noastră asistarea vieții de un sistem computerizat își găsește un corespondent în toate aspectele vieții cotidiene actuale, astfel de sisteme dirijând de la traficul aerian, terestru și maritim până la funcționarea centralelor atomice producătoare de energie.

educație din India, Israel și SUA - ori, mai nou, *Anonymus* - grup specializat în disrupția fluxurilor informatice instituționale - utilizează în atacurile lor aparatură de mare putere, cu posibilități de decriptare incomensurabile, dublate de capacități de disimulare a identității terminalului și de navigare nedetectată în spațiul virtual. Având în vedere contra-măsurile adoptate de instituțiile specializate în domeniul protecției datelor, respectivele grupări își propun să continue atacurile prin lansarea unor drone satelitare, care, pentru a fi doborâte, ar trebui atacate în aer cu avioane de luptă¹³.

În cele ce urmează vom încerca să schișăm profilului criminologic al teroriștilor în epoca globalizării, pornind de la câteva elemente esențiale: tipul actului terorist la care participă, cultura și civilizația căreia îi aparțin, statutul social, educația, formele de frustrare socială, sănătatea fizică și mentală, scopul urmărit prin ducerea la îndeplinire a actului terorist.

Vechile forme de terorism valabile și azi, implică distrugerea violentă a unor persoane și a bunurilor lor prin sacrificiul unor indivizi dispuși să urmeze principiul antic care apare în scrierile lui Wu Chi: „*Voința unui om de a își lua viața este de ajuns pentru a teroriza mii de oameni*”.

Aidoma situațiilor din trecut, cei dispuși să se sacrifice azi prin auto-distrugere fac parte dintr-o categorie aparte, a cărei caracteristică este dată de îmbinarea elementelor menționate mai sus care joacă un rol fundamental în adoptarea deciziei de participare directă la un atac terorist ce implică dispariția teroristului împreună cu victimele sale.

De regulă, indivizii care duc la îndeplinire acte teroriste ce presupun autodistrugerea au crescut în cadrul unor civilizații în care actul este motivat de religie sau cutumă, ambele permițând, impunând ori motivând acțiunea respectivă. Ideea răsplătirii celui ce întreprinde un asemenea act în lumea de dincolo de viață este, uneori, suficientă pentru a determina sacrificiul suprem.

Statutul social al teroristului este, de asemenea, deosebit de important, condiția umilă, lipsită de proeminență socială a executantului fiind determinantă pentru alegerea sa de către organizațiile cu scop terorist. Prin participarea la actul terorist, persoanele lipsite de importanță socială capătă, cel puțin aparent, un statut privilegiat în cadrul comunității din care fac parte și aură de eroi, de luptători înzestrați cu un curaj fără limite care îi diferențiază social de ceilalți membri ai grupului, generând respect, venerație și teamă deopotrivă. Condiția materială precară a potențialilor teroriști este exploatată prin promiterea unor avantaje materiale ale căror beneficii se răsfrâng asupra familiilor lor, care vor urca o treaptă în ierarhia socială a comunității prin gestul sacrificatului, beneficiind pecuniar de pe urma acestuia. În aproape toate cazurile, teroriștii urmăresc să se facă cunoscuți atât comunității

¹³ Anunțul a fost făcut în ianuarie 2012 de câteva dintre organizațiile enumerate mai sus, cu precizarea că atacarea dronelor ar conduce la declanșarea unei acțiuni în justiție, atacul fiind perceput ca un act de război.

din care fac parte, cât și unui public numeros, apelând la mijloacele media. Astfel, teroriștii încearcă să își trăiască momentul de glorie în ultimele clipe ale vieții.

Educația joacă un rol extrem de important în aceste situații; cu cât aceasta este mai precară, mai incompletă sau mai puternic influențată de precepte religioase ori tribale, individul este mai vulnerabil și mai dispus să își asume actul de autodistrugere.

Istoria recentă înregistrează între teroriștii sinucigași și indivizi cu o educație superioară, unii dintre ei având în cadrul sistemului educațional rezultate peste medie. În acest caz, educația religioasă, primită în paralel cu cea laică, joacă un rol extrem de important, la aceasta adăugându-se și alte forme de “educație” similare îndoctrinării ideologice.

Formele de frustrare socială îmbracă aspecte diverse, fiind legate atât de statutul social al individului, de starea sa materială, de nivelul de educație, cât și de alte aspecte care țin de viața personală, socială, sexuală sau de unele pierderi suferite în familie și puse pe seama colectivității din care fac parte viitoarele victime. Nu arareori, răzbunarea - care are o componentă cutumiară puternică, dar este legată și de frustrarea personală a individului - generează acțiunile teroriste, fiind asociată cu sfidarea traumelor generate de frustrare prin împlinirea actului de „justiție”.

Sănătatea fizică și mentală a celui care recurge la metoda sinuciderii în scop terorist joacă un rol important în asumarea actului. Limitele duratei de viață cunoscute de acești indivizi, datorate unor probleme de sănătate grave, pot determina, într-o mare măsură, asumarea conștientă a actului terorist. Maladiile mentale contribuie, într-o mare măsură, la asumarea unor astfel de acte, dar pot constitui în unele cazuri - cel mai recent dintre acestea fiind cel al teroristului norvegian Brevik, care a ucis 77 de persoane în iulie 2011 – motivații pentru justificarea faptei și pentru evitarea aplicării unor juste pedepse. În aceeași categorie intră și persoanele dependente de droguri. Se cuvine să amintim cu această ocazie că actele sinucigașe ale japonezilor kamikaze din al doilea război mondial aveau loc după stagii de îndoctrinare combinate cu prelungite ședințe de administrare a unor droguri cu efect psihotrop.

În viziunea teroriștilor, scopul acțiunii lor este adesea exacerbât de celelalte aspecte menționate mai sus, în viziunea fanatizată a subiectului actul în sine urmând să contribuie decisiv la atingerea obiectivului, oricare ar fi acesta.

Din cele de mai sus se poate observa că persoanele capabile să se autodistrugă în numele unei idei aparțin îndeobște unor culturi și civilizații cu o puternică componentă educațională bazată pe religie, au o poziție socială insignifiantă, o stare materială care le vulnerabilizează în raport cu societatea din care fac parte, au o educație precară, incompletă sau puternic determinată religios, cutumiar ori ideologic, sunt frustrați din diverse motive sau afectați de pierderea unor rude apropiate,

au, uneori, grave probleme de sănătate și consideră că acțiunile lor slujesc unui scop just care poate fi atins chiar numai prin acțiunea lor¹⁴.

Multe dintre aceste trăsături se aplică și teroriștilor care participă la acțiuni ce implică posibilitatea de a își pierde viața în cursul acestora, fără ca participarea lor la actul terorist să conducă în mod necesar la respectiva încheiere, cum se întâmplă în cazul teroriștilor sinucigași.

Aceste tipuri de teroriști continuă să fie prezente în epoca globalizării, profilul lor psihologic fiind determinat de discrepanțele economice și sociale pe care globalizarea nu numai că le menține, dar le și adâncește, le perpetuează prin decalajele pe care le produc.

Era globalizării transformă terorismul într-o activitate fără frontiere, inamicul având identități nedefinite etnic, geografic, social sau politic.

În goana după profit, apar din ce în ce mai multe posibilități ca unele segmente ale terorismului internațional să sufere mutații, translatând spre activitatea infracțională de drept comun, care are drept scop colateral, pe lângă cel declarat și asumat, dezvoltarea unor activități infracționale lucrative aducătoare de venituri.

Există posibilitatea ca unele grupuri infracționale organizate sau chiar infractori izolați, care acționează pe cont propriu, să se revendice ca făcând parte din mișcări teroriste cunoscute și înregistrate ca atare în bazele de date internaționale. Scopurile acestora din urmă sunt îndeobște legate de dorința de a realiza venituri ilicite sau de a masca infracțiuni prin mimarea actelor teroriste.

Persoanele care fac parte din aceste grupuri au o pregătire și un profil socio-profesional superior acelora al teroriștilor care provin din țările lumii a treia, chiar dacă aceștia primesc un antrenament quasi militar. Mulți dintre ei au pregătire militară de specialitate, provenind din rândul militarilor profesioniști disponibilizați, a mercenarilor sau a forțelor de securitate. Din acest motiv gradul lor de pericolozitate socială este mult mai mare decât al teroriștilor cu pregătire de luptă realizată incomplet în taberele de antrenament organizate ilegal. Unii dintre acești teroriști “*fără justă cauză*” dispun de pregătire academică de vârf, fiind specializați în domenii cum sunt IT, producerea de armament chimic și atomic, arhitectură, energie, psihologie, drept, etc. Profilul lor socio-profesional le conferă avantajul de a se putea sustrage suspiciunilor prin exercitarea unor profesii și activități onorabile, care uneori le conferă avantajul accesului nemijlocit la surse de informații confidențiale pe care le pot folosi în scop infracțional și mimetic terorist. Și în cazul acțiunilor întreprinse de acești indivizi se poate aplica desemnarea acțiunilor lor ca fiind teroriste, atât timp cât mijloacele și efectele produse sunt similare cu cele teroriste, chiar dacă scopul este diferit.

¹⁴ J. Fuller, *Criminal Justice: Mainstream and Crosscurrents*, Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 2006, observă îndreptățit: “a terrorist firmly believes their cause is just (most criminals admit they are deviant)”

Un grup aparte în acest sumbru peisaj îl constituie hackerii, noi “pirăți” ai epocii globalizării, care au posibilitatea de a naviga instantaneu în orice zonă a imensului spațiu virtual, fără constrângerile de timp date de parcurgerea unor distanțe geografice, sau a constrângerilor legate de actele de acces peste granițele convenționale. Hackerii pot fi, în acest spațiu, oricine și pot face practic orice. Atacurile lor se pot îndrepta împotriva indivizilor, grupurilor socio-profesionale, entităților economice, politice, de siguranță națională sau globală, precum și împotriva entităților statale. Inteligența tehnică de care dau dovadă hackerii, dublată de accesul facil la tehnică performantă, constituie cea mai mare amenințare neconvențională de securitate a secolului 21. Remarcăm faptul că un profil criminologic bine conturat nu se poate realiza pentru această categorie de potențiali teroriști. Este, însă, din ce în ce mai evident că hackerii reușesc să identifice inamici sociali și politici care constituie fundamentul edificării teoriilor privind justa cauză, fapt ce le permite ralierea unui număr impresionant de adepți, înzestrați din punct de vedere tehnic, dar cu mari lacune de educație social-politică, cu ajutorul cărora lansează devastatoare atacuri. Este bine cunoscut în acest sens atacul cibernetice îndreptat împotriva Estoniei după îndepărtarea statuii soldatului sovietic din spațiul public.

Pătrunderea tehnicii cibernetice în mediile terorismului tradițional, din Orientul Mijlociu și din Africa de Nord, crează amenințări de securitate ce nu mai pot fi neglijate, fanatismul religios și în doctrinarea ideologică putând fi dublată de mijloace de purtare a unor acțiuni “curate”, fără a se pune în pericol nici acțiunea, nici executanții ei, ci numai țintele a căror posibilă vulnerabilitate trebuie luată în considerare în modul cel mai serios cu putință.

Din cele expuse mai sus, se poate observa că, la începutul secolului al 21-lea, în plină epocă a globalizării, formele de manifestare a terorismului internațional se diversifică, se transformă mimetic în raport cu știința și tehnologia, se amplifică.

Pe de altă parte, societățile democratice - care au la bază principii ferme privind drepturile și libertățile cetățenești - nu se pot contrazice prin instituirea unui ansamblu de limitări și amputări ale respectivelor drepturi și libertăți, fără de care nu ar mai exista motivația apărării valorilor democratice ce constituie fundamentul luptei împotriva terorismului. O transformare a principiilor democratice prin restrângere de drepturi și libertăți ar putea crea, dimpotrivă, fundamentul teoretic pentru motivarea acțiunii împotriva politicului prin mijloace teroriste.

În acest context, „*terorismul cu justă cauză*” care, pornind de la conceptul biblic ce motiva suprimarea regilor rivali și a celor loiali lor¹⁵, fiind dezvoltat în ideea terorii ca abandonare a tuturor

¹⁵ Biblia, *Cartea Numerelor* și *Cartea lui Iosua*.

speranțelor pentru o soluție colectivă la problemele vieții¹⁶ și atingând o „maturitate” sub forma terorismului de stat în motivațiile societăților totalitare (fascistă și comunistă)¹⁷, ar putea fi resuscitat în alte forme, mergând până la anihilarea noilor mijloace de comunicare și informare, cum sunt cele care folosesc spațiul virtual, sau, prin folosirea unor WMD, ar putea pune sub semnul întrebării posibilitatea de supraviețuire a însăși speciei umane.

¹⁶ Cum este acea propusă de anarhism: „*daca trebuie să distrugi o jumătate de continent pentru a suprima inamicul, să o faci fără scrupule și conștiință*”

¹⁷ Lenin este considerat a fi părintele conceptului terorismului de stat

Capitolul X. Forme de manifestare și măsuri de contracarare a terorismului

Tipuri de terorism

- Naționalist – caută să formeze un stat separat ptr propria grupare națională – lupta ptr eliberare națională
- Fundamentalist islamic – apelează la toate grupările islamice religioase și politice
- Sponsorizat de stat – folosit de state cu vederi radicale ca instrumente de politică externă
- De stânga – grupări palestiniene
- Cibernetic – implică rețele de computere.
- Narcotic
- Biologic – folosirea armelor biologice de distrugere în masă

Terorismul biochimic

Terorismul biologic

- origini – sec VI î.d.Chr. – folosite ptr distrugerea capacității de apărare a inamicului
- Evoluție – urmare a progresului științei și apariția unor substanțe nocive de natură biologică, bacterii, otrăvuri, viruși, sintetizate în laborator.
- ❑ Otrăvirea surselor de apă – asirieni, conflictele pan-elene
- ❑ Folosirea insectelor și a șerpilor veninoși
- ❑ Folosirea virușilor (documente medievale)
 - ❑ animale infestate cu virusul holerei și ciumei(1346),
 - ❑ obiecte de vestimentație infestate cu virusul variolei (sec.XV),
 - ❑ Febra de mlaștină (Napoleon în Italia)
- ❖ 1925 – primul protocol internațional – Geneva – scotea în afara legii armele biologice și interzicea folosirea agenților chimici și biologici.
- ❖ 1932 – Japonia începe experimentarea pe scară largă a armelor biologice (ciumă, holeră, antrax)
 - ❖ exemplu metodă – infestare puricilor aruncați pe câmp împreună cu grânele ptr însămânțat.
- ❖ Al II-lea război mondial – japonezii, americanii, britanicii – au testat arme biologice (virusul holerei și antrax)

- ❖ Perioada războiului rece – americanii și rușii – au dezvoltat centre de cercetare în vederea producerii de arme biologice.

1969 - Organizația Mondială a Sănătății a elaborat un raport privind pericolul deșinerii, orideucerii și utilizării armelor biologice.

1969 – SUA renunță la armele biologice și își limitează cercetările la dezvoltarea unor măsuri defensive

1971 – SUA începe distrugerea arsenalului său militar de arme biologice antipersonal.

1970 – grupul Weathermen a încercat să obțină agenți biologici pentru otrăvirea surselor de apă ale centrelor urbane americane

1972 – “ordinul soarelui răsare” arestați în Chicago pentru posesia a 30-40 kg de culturi de virusi ai febrei tifoide

1972 – semnarea Convenției internaționale a armelor biologice – au aderat 103 state inclusiv România.

Motivarea actelor teroriste

- Din 1960 terorismul capătă noi forme impulsionate de – “Baader – Meinhol”, “Brigăzile roșii” și “Panterele Negre” care au recurs la - arme cu putere mare de distrugere, răpiri, deturnări de avioane.
- Secta japoneză Aum – atacu cu gaz sarin - metroul din Tokyo.
- Investigațiile americane se bazează sub sigla celor 3 W:
 - Why (de ce) – motivații
 - Who (cine) – grupări care se aseamănă doctrinar și metodologic
 - Why (de ce) – nu a fost duplicat atacul
- Motivația folosirii armelor biologice:
 - Să masacreze un nr. cât mai mare de persoane
 - Să incite populația și să inducă panică acută
 - Să se plaseze pe o poziție de forță
 - Să-și folosească abilitatea de a executa atacuri anonime
 - Să distrugă sau să afecteze semnificativ o societate, economie
 - Să copieze modul de acțiune al unor organe ale statului
 - Să copieze modul de operare al altor teroriști
 - Să folosească agenți biologici sau chimici pentru a îndeplini profeții biblice.

Arme biologice

- Microorganismele sau toxinele – virusi, bacterii, spori fungici
- Toxinele – otrăvuri biologice, includ endotoxine (otrăv. produse de bacterii) și micotoxine (produse de fungi)

- Identificarea laboratoarelor clandestine
- Moduri de achiziționare a culturilor de semințe patogene ptr producerea agenților biologici cu grad mare de infectare:
 - Surse naturale
 - Colecții de culturi
 - Mostre de cercetare folosite de lab. Și unități de sănătate publică
 - State sponsori sau foști angajați ai statelor care și-au menținut capacități de luptă biologică
- Ucigași microscopici
 - *Bacillus anthracis* în carcasele animalelor sălbatice și domestice infectate
 - Rezervoare de ciumă – șobolani, câinii de preerie, specii de cerbi
 - Țânțari – febra galbenă și febra hemoragică
 - Rozătoarele – 5 tipuri de febră hemoragică
 - Măgarii, maimuțele, caii, țânțarii – encefalita

Arme chimice

- Efect toxic ridicat când sunt utilizate sub forma substanțelor lichide sau gazoase – dispersate în bombe, rachete, proiectile de artilerie, mine, grenade.
- Clasificare în funcție de modul de acțiune:
 - *Agenți care distrug țesuturile* de piele expuse contactului direct (ex. *gazul muștar*);
 - *Agenți ai sângelui* care atunci când sunt inhalați blochează circulația oxigenului în corp (ex. *hidrogen cianida* și *cianogen clorid*);
 - *Agenți șocanți* care inflamează tuburile bronhice și plămânii, ce pot cauza asfixierea (ex. *phosgenii* și *clorinele*);
 - *Agenți neurologici* care scurt circuitează sistemul nervos, conducând la blocări ale respirației urmate de moarte, în câteva minute de la contactul cu victima (ex. *gazele tabun, sarin, soman, VX*).
- Unii agenți chimiei, extrem de toxici, sunt folosiți uzual în industrie, sau în cosmetică și farmaceutică:
 - *gazul sarin* se folosește în: *aditivi ai gazolinei, solvenți pentru vopsele, ceramică, antiseptice, mase plastice*;
 - *gazul soman* se folosește ca: *aditiv lubrifiant, în curățirea și dezinfectarea echipamentelor de procesare a hranei*;
 - *VX* este utilizat în: *producerea insecticidelor, pirotehnică, aditivi lubrifianți pentru ulei, sinteze organice*

Agroterorismul

- folosirea unor agenți patogeni împotriva animalelor și plantelor cu scopul distrugerii acestora.
- afectarea unor întinse zone agricole, prin distrugerea culturilor acestora, va conduce la un dezechilibru major în ceea ce privește securitatea alimentară a populației, prin:
 - diminuarea rezervelor alimentare strategice și crearea unei "dependențe alimentare" de alte entități statale producătoare de resurse similare;
 - creșterea explozivă a prețului alimentelor de bază și apariția unor dezechilibre importante economice pe piețele agroalimentare internaționale;
 - apariția unor mișcări sociale de anvergură, legate atât de falimentul producătorilor agricoli, cât și de incapacitatea unor categorii ale populației de a face față creșterii prețului la produsele alimentare;
 - apariția unor consecințe politice, în primul rând manifestări de stradă, ce ar conduce la o pronunțată instabilitate politică.
- Un program sponsorizat de ONU, care avea drept scop producerea de agenți patogeni mențiți să conducă la distrugerea culturilor de coca și opiacee, a fost puternic contestat de unele țări care au solicitat retragerea ONU din acest program
- După 11 septembrie 2001, SUA a început să studieze noi programe de combatere a agroterrorismului

Deșeurile biochimice

- prevenirea și combaterea accesului unor grupări teroriste la depozitele de agenți chimici și patogeni ce constituie reziduuri industriale
- contrabanda cu materiale radioactive sustrate din așa-numitele "morminte de material nuclear".
- depozite de materiale biochimice scoase din uz
- se impune adoptarea unor măsuri speciale pentru protecția deșeurilor chimice și biologice create de om în activitatea industrială pusă în slujba progresului speciei.

Metode de prevenire și detectare a substantelor care pot fi folosite în cazul unui atac terorist biochimic

Termenul de "terorism" înseamnă violență premeditată și motivată politic, îndreptată împotriva țărilor noncombatante, de către grupuri sub-naționale, sau agenți clandestini, care în mod uzual încearcă să influențeze o parte a opiniei publice;

Termenul de "terorism internațional" înseamnă terorism care angrenează cetățenii sau teritoriul mai multor țări;

Termenul "grup terorist" desemnează orice grup care practică sau care are subgrupuri semnificative care practică, terorismul internațional.

Prevenirea actelor teroriste se poartă pe mai multe planuri:

- *Elaborarea de programe antiteroriste.*
- *Înființarea unor oficii (structuri) locale și naționale de prevenire și pregătire a luptei antiteroriste*
- *Popularizarea măsurilor de prevenire și combatere a terorismului*
- *Elaborarea unor cataloage biometrice*
- *Înființarea unor centre pentru forțele de protecție civilă*

Modalități și sisteme de operare folosite în săvârșirea actelor de terorism biologic și chimic

I. Metode de contaminare a aerului

Sunt cunoscute trei posibilități de diseminare (împrăștiere) a agenților chimiei și biologici:

- *Aerosolizarea (pulverizare),*
- *Diseminarea cu ajutorul explozivului*
- *Diseminarea pasivă a toxinelor și agenților ootogeni*

II. Metode de contaminare a apei

III. Metode de contaminare a solului

- *împrăștierea de substanțe biochimice asupra culturilor agricole;*
- *Deversarea pe terenurile agricole a unor ape reziduale infestate;*
- *Răspândirea pe terenuri agricole a unor insecte care atacă recoltele (gândaci de Colorado, lăcuste, păduchii cartofului s.a.);*
- *Atacarea cu explozibil a depozitelor de deșeuri chimice și biologice aflate la suprafața solului sau îngropate.*

Posibilități de protecție împotriva agenților biochimici

Măsuri de prevenire și combatere în vederea imunizării sistemelor de ventilație a clădirilor prin:

- *diluarea ventilației;*
- *filtrarea multiplă a aerului;*
- *folosirea în permanență a unor sisteme de dezinfectare bazate pe utilizarea razelor ultraviolete;*
- *implantarea unor lumini pulsatorii de avertizare cuplate la biosenzori.*

Dispozitive și metode cunoscute până în prezent, pentru contaminarea cu antrax prin transmițeri poștale:

- expunerea p/icurilor la radiații ultraviolete timp de 2-30 minute
- sterilizarea o/icurilor în cuptoare cu microunde cu putere de 1400 W și 2450 de Mhz20
- decontaminarea clădirilor Poștei sau a clădirilor celor care au primit corespondență infestată, cu ajutorul dezinfectanților chimici sau a ozonului.

Metode de prevenire și detectare a folosirii armelor biologice pentru răspândire în apa potabilă :

- Asigurarea unei protecții speciale rezervoarelor de apă potabilă și menajeră și a stațiilor de filtrare;
- Analizarea periodică, la intervale scurte de timp (de ordinul minutelor sau zecilor de minute), a unor probe de apă;
- Introducerea în apa potabilă și menajeră, în diverse faze de procesare a acesteia prin filtrare, a unor substanțe nepericuloase pentru ființele vii, dar capabile să atace bacteriile și agenții patogeni;
- Analizarea loturilor de apă potabilă îmbuteliată, înainte de îmbuteliere;
- Utilizarea pe scară largă a recipientelor de unică folosință care să nu poată fi contaminate prin spălare cu apă menajeră.

Sisteme moderne de detectare și identificare a agenților biochimici

- Testarea unui microlaborator chimic pentru detectarea gazelor.
- Folosirea roboticii și a sistemelor inteligente pentru detectarea explozivilor (inclusiv a explozivilor plasați sub apă), narcoticelor și agenților biochimici, precum și pentru neutraliza re a acestora
- Dezvoltarea unor sisteme microcomputerizate având la suprafață senzori acustici pentru detectarea agenților biologici;
- Dezvoltarea nano-tehnologiei; prin producerea unor clustere moleculare cu dimensiuni cuprinse între 1 și 100 de nanometri
- Tehnici de imunizare și recunoaștere bazate pe ADN.

Capitolul XI. Traficul și consumul ilicit de droguri

1. Considerații introductive

Conform art.359 din Codul penal, Traficul de produse sau substanțe toxice **constă în** producerea, deținerea, precum și orice operațiune privind circulația produselor ori substanțelor toxice, cultivarea în scop de prelucrare a plantelor care conțin astfel de substanțe ori experimentarea produselor sau substanțelor toxice, fără drept.

Potrivit Legii nr.143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, drogurile sunt plante și substanțe stupefiante ori psihotrope sau amestecuri care conțin asemenea plante și substanțe. Drogurile sunt clasificate în : droguri de mare risc și droguri de risc.

Conform Convenției ONU din anul 1971, substanțele psihotrope se împart în : stimulente, depressive, halucinogene, narcotice (morfina, heroina).

În funcție de natura lor, drogurile se clasifică în : analgezice, sedative, hipnotice, stimulente, halucinogene.

În funcție de acțiunea asupra organismului, drogurile se clasifică în : psiholeptice (depressive), psihoanaleptice (stimulente) și psihodisleptice (halucinogene).

2. Moduri și sisteme de operare folosite de traficanți

Modalități de ascundere.

Modalități de mascare sau ascundere a drogurilor. Drogurile pot fi ascunse în containere fabricate industrial (cutii, conserve, etc.), se poate proceda la înlocuirea conținutului din cutiile de conserve, producerea artizanală a unor cutii de transport, impregnarea țesăturilor cu substanțe stupefiante. De asemenea, drogurile sunt transmise prin intermediul sistemului poștal sau de curierat.

Mirosurile specifice drogurilor sunt mascate prin introducerea în pachete a unor produse puternic mirositoare, de natură să împiedice depistarea drogurilor de către câinii specializați în astfel de operațiuni.

Drogurile sunt deseori ascunse în mijloace de transport auto (în tapiserii, capace de roți), în vagoane de cale ferată, avioane sau vapoare.

Persoanele care transportă droguri crează spații de ascundere în îmbrăcăminte, în alimente, țigări, etc.

Modalități de operare.

Multe dintre narcoticele fabricate în scopuri medicale, ajung să fie consumate în mod abuziv și traficate ilicit.

Unii fermieri aleg să dezvolte culturi clandestine în locul culturilor alimentare.

Fabricarea stupefiantelor se realizează în laboratoare special amenajate în clădiri mascate, izolate sau părăsite, și folosind echipamente ieftine, a căror achiziție nu trezește suspiciuni.

Distribuirea drogurilor se face pe piața neagră sau pe piața secretă.

3. Elemente metodologice aplicate în investigarea traficului de stupefiante

Depistarea traficantilor se realizează de cele mai multe ori prin folosirea investigatorilor acoperiți. Se desfășoară activități de supraveghere și verificare a persoanelor, corespondențelor, registrelor, clădirilor, terenurilor suspectate a avea informații despre trafic sau chiar depozit de substanțe.

În vederea depistării drogurilor se folosesc câinii special dresați pentru astfel de activități, dispozitive cu raze X, aparatură de examinare electronică, etc.

Toxicomanii sunt identificați prin examene medico-legale, prin comportament simptomatic specific, deținerea unor obiecte folosite pentru consumul unor droguri, urme lăsate pe corp prin injectare.

Capitolul XII. Traficul de persoane

Traficul de persoane poate fi caracterizat drept o formă modernă de sclavie și violare a drepturilor omului, o atingere adusă demnității și integrității ființei umane.

În acest secol respectivul fenomen infracțional a cunoscut o creștere fără precedent, constituind o amenințare tot mai mare la adresa comunităților umane.

Această realitate alarmantă a determinat organismele internaționale să caute soluții viabile de contracarare a traficului de persoane.

România, ca subiect de drept internațional, a semnat toate documentele internaționale relevante în domeniul traficului de persoane¹⁸, adoptând totodată un act normativ cu caracter special pentru prevenirea și combaterea acestuia.

În conformitate cu prevederile art.13 din Legea nr. 678 din 21.11.2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane¹⁹ și având în vedere Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, semnată în Varșovia la data de 16 mai 2005, constituie infracțiune de trafic de minori *recrutarea, transportarea, transferarea, găzduirea sau primirea unui minor, în scopul exploatării acestuia*²⁰. Art.12 alin.1 din aceeași lege, referindu-se la victimele care au atins majoratul, condiționează existența infracțiunii de trafic de persoane de o activitate prealabilă de *recrutare, transportare, transferare, cazare sau primire a unei persoane, prin amenințare, violență sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, prin abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința, ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării acestei persoane.*

¹⁸ [Convenția](#) Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptată la New York la 15 noiembrie 2000, ratificată prin Legea [nr. 565/2002](#); Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate și cele două protocoale ale sale ([Protocolul](#) privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate; [Protocolul](#) împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate), adoptate la New York la 15 noiembrie 2000, semnat de România data de 14 decembrie 2000, la Palermo ; [Convenția](#) Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, încheiată între statele membre ale Consiliului Europei la Varșovia la 16 mai 2005 și ratificată prin Legea [nr. 300/2006](#).

¹⁹ Actul a fost modificat prin: Ordonanța de Urgență nr.143/2003, Legea nr.39/2003; Ordonanța de Urgență nr.79/2005 și Legea nr.287/2005.

²⁰ În jurisprudență se face referire la victima minoră a traficului ca fiind persoana cuprinsă între 15 și 18 ani (Decizia nr.593 din 30/01/2004, Secția Penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție). Conform art.4 lit.d din Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, termenul de copil desemnează orice persoană cu vârsta mai mică de 18 ani.

În art.2 pct.2 din aceeași lege se explică înțelesul expresiei „exploatarea unei persoane” ca fiind: *desfășurarea unei munci forțate ori cu încălcarea normelor legale; ținerea în sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire; obligarea la practicarea prostituției sau a altor activități de natură sexuală; prelevarea de organe; orice alte asemenea activități prin care se încalcă drepturile și libertățile fundamentale ale omului.*

Traficul de persoane este desfășurat atât de persoane care acționează singure, cât și de grupuri organizate în acest scop. Conform *Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor*, art.4, documentul se aplică, exceptând dispozițiile legale contrare ale statelor, atunci când traficul de persoane este de natură transnațională și dacă este implicat un grup infracțional. Infracțiunea este de natură transnațională, dacă – după cum este prevăzut în art.3 al.2 din Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate – este săvârșită în mai mult de un stat; este săvârșită într-un stat, dar o parte substanțială a pregătirii, planificării, conducerii sale sau a controlului său are loc într-un alt stat; este săvârșită într-un stat, dar implică un grup infracțional organizat care desfășoară activități infracționale în mai mult de un stat; sau este săvârșită într-un stat, dar are efecte substanțiale într-un alt stat.

Traficul de persoane reprezintă una dintre modalitățile principale de manifestare a criminalității organizate, astfel că analiza metodologiei de investigare a acestui gen de infracțiuni nu poate fi făcută decât în cadrul metodologic general al investigației penale în domeniul criminalității organizate.

Infracțiunea de trafic de persoane este o infracțiune complexă, care absoarbe în conținutul ei elementele constitutive ale mai multor infracțiuni și anume proxenetismul în variantele prevăzute în art.329 al.2 și 3 C.pen., precum și infracțiunile de lovire și amenințare.

Traficului de persoane este operațiunea care presupune exercitarea constrângerii victimei, în cele mai diverse forme, realizată în scopul exploatării respectivei persoane.

În cazul infracțiunii de proxenetism, traficul de persoane nu se face în scopul obligării la practicarea prostituției, persoana traficată practicând de bunăvoie prostituția, iar proxenetismul sub forma constrângerii la prostituție nu presupune recrutarea sau traficul de persoane în acest scop, fiind reglementat ca o variantă alternativă în conținutul constitutiv al infracțiunii de proxenetism prevăzută de art.329 alin.2 C.pen²¹.

Spre deosebire de traficul de persoane, traficul de migranți presupune un act de voință al acestora, și acceptare a acțiunilor de racolare, îndrumare sau călăuzire a lor, în scopul trecerii

²¹ A se vedea Decizia nr.5999 din 15/11/2004, Secția Penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

frauduloase a frontierei de stat, faptă incriminată prin art.71 din O.U.G. nr.105/2001 aprobată prin Legea nr.243/2002.

Este posibil ca actul de voință manifestat inițial de un migrant ilegal, consimțământul acestuia, să sufere o mutație, odată cu impunerea voinței călăuzelor sau ale transportatorilor, care îi transformă astfel pe migranții ilegali în persoane traficate, conform prevederilor Legii nr.678/2001.

Transformarea unei operațiuni de migrație ilegală în operațiune de trafic de persoane are loc în momentul în care scopul „contractul inițial” dintre migranții ilegali și traficanți este modificat prin transformarea migranților în persoane dependente, supuse muncii forțate.

Ca răspuns la problematica traficului de persoane, majoritatea statelor lumii se protejează de fenomenul migrației ilegale prin adoptarea unui ansamblu de măsuri legislative²² care au menirea să:

- Împiedice intrarea pe teritoriul lor a persoanelor fără documente de călătorie sau de identitate;
- Să protejeze propria piață a forței de muncă ;
- Să limiteze fenomenele infracționale și antisociale;
- Să evite asumarea unor răspunderi pe care statul le-ar avea față de persoane migrate ilegal, care ar putea pretinde identificarea lor ca victime ale traficului ilicit de persoane.

Urmare a neîndeplinirii condițiilor legale de intrare pe teritoriul unui stat, sau a depistării persoanelor încălcând legile statului respectiv, victimele traficului, cetățeni români, se află în situația expulzării sau returnării de pe teritoriul acelor state, aceștia fiind considerați a fi migranți ilegali. Așadar, este lipsit de relevanță dacă faptele pentru care aceștia se fac vinovați ar fi putut fi rezultatul experienței de trafic de persoane la care au fost supuși. Respectivul persoane au posibilitatea de a fi identificate ca victime abia după trecerea frontierei de stat a României.

Convenția Consiliului Europei din 2005 prevede o dispoziție de nesancționare la art.26, și anume posibilitatea de a nu impune sancțiuni victimelor pentru că acestea au luat parte la activitățile ilegale atunci când au fost constrânse. Deși activitățile ilegale pot fi dintre cele mai diverse, legea specială română prevede la art. 20 o dispoziție specială de nepedepsire *numai* cu privire la săvârșirea, ca urmare a exploatarei sale, a infracțiunilor de prostituție sau de cerșetorie.

În condițiile în care statul de pe teritoriul căruia victima este expulzată nu impune nici o procedură concretă de identificare ca atare a acestor persoane, iar la intrarea în țară autoritățile nu

²² A se vedea Human traffic, human rights: redefining victim protection, Raport elaborat de Anti-Slavery International, Ed. The Printed Word, Horsham, U.K., 2002., p.7.

depun în mod necesar toate diligențele în sensul desfășurării unei activități ce ar putea conduce la identificarea persoanelor traficate, ne punem o justă întrebare: care ar putea fi modalitatea ideală de prevenire și totodată respectare a drepturilor tuturor acelor persoane supuse unor experiențe atât de dramatice cum sunt cele ale traficului de ființe umane?

Investigația penală trebuie să clarifice o serie de probleme legate de situația de fapt, din care decurge existența sau inexistența elementelor constitutive ale infracțiunii, cum sunt:

- Stabilirea naturii infracțiunii în legătură cu care se efectuează cercetările, respectiv obiectul juridic al acesteia;
- Stabilirea locului și timpului săvârșirii infracțiunii;
- Identificarea mijloacelor și a modului de operare folosite de autori la săvârșirea infracțiunii;
- Identificarea persoanei vătămate și stabilirea urmărilor infracțiunii;
- Identificarea participanților la săvârșirea infracțiunii;
- Stabilirea condițiilor concrete și a factorilor care au favorizat săvârșirea infracțiunii(lor).

Un prim pas în recunoașterea persoanei traficate ca victimă a infracțiunii și beneficiar, totodată, în această calitate, a drepturilor la protecție și asistență, îl reprezintă identificarea ei ca atare.

Aplicarea tuturor celorlalte măsuri, enumerate mai sus, depind de acest prim pas. Până nu de mult, identificarea victimelor traficului de persoane se realiza de către diferite instituții și organizații. Începând din anul 2008, a fost adoptat un mecanism național care să conducă la îmbunătățirea capacității de identificare a victimelor traficului de persoane și de asigurare a protecției și asistenței acestora. Acest ansamblu de norme se constituie ca răspuns unitar, coordonat de către toate instituțiile implicate în lupta antitrafic²³.

Scopul identificării este acela de a constata dacă o persoană care desfășoară o activitate infracțională, presupusă forțată, este sau nu victima traficului de persoane.

Identificarea victimelor traficului de persoane, trebuie să țină cont de două aspecte majore: perspectiva legală și perspectiva victimologică.

Procesul identificării din punctul de vedere al organelor judiciare se desfășoară în contextul activităților de urmărire penală.

²³ A se vedea Mike Dottridge în colab. Cu Experts Group on Trafficking in Human Beings, *Measuring Responses to Trafficking in Human Beings in the European Union: an Assessment Manual*, European Commission, 2007, p.44-58.

Documentele internaționale relevante în domeniul traficului de persoane, ca și legea națională specială, conțin reglementări privind drepturile victimelor, precum și măsuri pentru protecția și promovarea drepturilor persoanelor care sunt identificate a fi victime ale traficului²⁴, după cum urmează:

- Identificarea victimelor;
- Ocrotirea vieții private și a identității victimei;
- Dreptul victimei la recuperare fizică, psihologică și socială;
- Protecție și asistență juridică și socială specifică;
- Accesul la informații cu privire la procedurile judiciare și administrative aplicabile;
- Perioadă de recuperare și reflecție;
- Permis de ședere temporară;
- Compensații;
- Repatrierea și returnarea victimelor;
- Respectarea principiului egalității între femei și bărbați.

În aceste circumstanțe este deosebit de important ca investigarea cazurilor raportate ca fiind *de trafic* să se facă cu maximum de atenție și precauție, apreciindu-se corect elementele constitutive ale infracțiunii pentru evitarea unei încadrări juridice eronate și în consecință transformarea victimei traficului de persoane în subiect activ al infracțiunii de prostituție sau cerșetorie.

În scopul desfășurării activității de combatere a fenomenului traficului de persoane, statele trebuie să adopte și să dezvolte cadrul juridic, administrativ și social necesar protecției victimelor acestei infracțiuni.

Activitatea de investigare presupune personal calificat în lupta împotriva traficului de ființe umane, precum și în identificarea și sprijinirea victimelor.

Dacă, din motive temeinice, se consideră că o persoană este victimă a traficului de persoane, autoritatea competentă ia măsurile necesare pentru declanșarea procedurii de identificare a acesteia în calitate de victimă, urmată de acordarea asistenței pentru reabilitarea lor fizică, psihologică și socială.

²⁴ Conform art.2 lit.b din Protocolul privind traficul de persoane, precum și art.1 al.1 lit.b din Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, *trebuie asigurată protecția și ajutorarea victimelor unui astfel de trafic respectând pe deplin drepturile lor fundamentale*. A se vedea și Global Alliance Against Traffic in Women, Foundation Against Trafficking in Woman și Global Rights, în *Human Rights Standards for the Treatment of Trafficked Persons*, 1999.

Victimele pot fi cazate, la cerere, în centre de asistență și protecție pentru o perioadă de până la 10 zile, sau, la solicitare organelor judiciare, cel mult până la 3 luni, ori pe perioada procesului penal.

În cadrul centrelor se oferă cazare, igienă personală, hrană, asistență psihologică și medicală. Totodată, victimele sunt informate cu privire la procedurile judiciare și administrative aplicabile, având dreptul să primească asistență juridică obligatorie, în toate fazele procesului penal, astfel încât să își poată exercita drepturile în cadrul procedurilor penale.

Rolul victimei în investigarea faptelor este unul esențial, având în vedere că este persoana care deține cele mai importante date pe baza cărora traficanții pot fi trași la răspundere penală. Această realitate este cunoscută însă și traficanților, motiv pentru care apelează la cele mai diverse metode prin care împiedică victima să se adreseze organelor de justiție penală.

Pentru demersul procedural este important ca victima traficului să nu fie revictimizată prin aplicarea de către autorități a unui tratament de intimidare ori de inducere a stării de insecuritate.

Victimele traficului de persoane care nu doresc să depună mărturie în calitate de părți vătămate sau ca părți civile, au posibilitatea de a contribui la aflarea adevărului, precum și la prevenirea producerii unor infracțiuni, fără a avea calitatea procesuală în cauză.

Calitatea de martor cu identitate protejată conferă dreptul la consiliere în momentul ascultării, asigurându-se totodată viața, integritatea corporală și libertatea. Copilul victimă are drepturi speciale, precum și vulnerabilități care trebuie să fie avute în vedere pe parcursul desfășurării acțiunii penale. Astfel, este necesară aplicarea unor măsuri de protecție specială care să evite traume suplimentare pe parcursul desfășurării procedurilor de audiere. În acest sens, unele state au elaborat proceduri de audiere a martorului copil prin tehnici audio-vizuale, de tipul videoconferinței.²⁵ Audiarea însă - chiar și în calitate de martor - presupune retrăirea de către audiat a unor evenimente traumatizante, fapt ce necesită asistență specializată.

Cetățenilor străini, victime ale traficului, statul român le asigură o perioadă de recuperare și reflecție de până la 90 de zile, timp necesar pentru: refacere; ieșirea de sub influența făptuitorilor; luarea unei decizii cu privire la cooperarea cu autoritățile competente. Victimelor care nu posedă nici un document de identitate, indiferent din ce cauză, le este facilitată eliberarea unui nou pașaport. În cazul în care autoritățile competente consideră necesar, victimelor li se poate acorda, la cerere, un permis de ședere temporară.

²⁵ A se vedea United States, *Child victims' and child witnesses' rights*, USC 3509

Așa cum arătam mai sus, există o distincție între persoanele care se află de la bun început în situația de a fi forțate să muncească sau se află în situația de sclavie și acele persoane care ajung în aceste situații pornind de la actul lor propriu de voință, inițial, de a migra ilegal, sau de a practica prostituția. Fapta autorului de a constânge victima prin orice formă să practice prostituția în folosul său constituie infracțiune, fiind lipsită de relevanță împrejurarea că victima a practicat anterior prostituția de bună voie, iar constrângerea s-a exercitat ulterior și pentru o perioadă scurtă de timp²⁶.

În *Report of the Experts Group on Trafficking in Human Beings* de la Bruxelles, din 22 decembrie 2004, experții Comisiei Europene, atrag atenția asupra acelor persoane care *ab initio* se află în situația de persoane traficate și care sunt „*inocente*”, celelalte persoane fiind „*vinovate*”. Respectiva relație între inocență și vinovăție se observă cel mai bine în cazurile traficului prostituției forțate și a altor forme de exploatare socială și este relevantă pentru toți migranții traficați.

Victimele *inocente sau reale* sunt acelea care pot proba că au fost forțate să practice prostituția. *Vinovate* sunt acele persoane care au practicat și înainte prostituția și care au știut că vor face acest lucru și ulterior migrației, sau care de bună voie au dorit să facă acest lucru, fără a fi constrânse.

În această interpretare elementul constrângerii este fals înțeles, dacă se referă numai la modul în care o femeie a devenit prostituată (ca rezultat al constrângerii sau ca urmare a unei decizii proprii), și nu ca urmare a unor condiții de constrângere sau sclavie al cărei subiect a fost ulterior.

Efectul acestei distincții între condiții și statutul victimei, conduc adeseori nu la trimiterea în judecată a celui ce comite acte de constrângere, ci la necesitatea ca victima să își probeze nevinovăția (inocența), atenția investigatorilor fiind concentrată nu asupra traficantului ci a moralității victimei.

O astfel de interpretare constituie o serioasă opreliște pentru femeile care au fost traficate în cadrul industriei de sex, să se adreseze organelor de justiție penală și să depună mărturie. Moralitatea lor va fi pusă la îndoială încă de prima dată, iar mărturia lor nu va avea relevanța necesară pentru condamnarea traficantului.

O altă consecință a faptului că respectivele femei au practicat prostituția, inițial prin propria voință, va fi aceea că suferințele îndurate ca urmare a unor abuzuri vor fi considerate drept consecințe firești care își au originea în vinovăția lor în a-și fi ales această ocupație.

O astfel de distincție, făcută superficial, este în contradicție cu Protocolul ONU privind prevenirea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la

²⁶ A se vedea Decizia nr.536 din 27/01/2006, Secția Penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, și de asemenea împiedică combaterea eficientă a muncii forțate și a prostituției în industria sexului.

Analiza precedentă ridică semne de întrebare privind scopul Protocolului mai sus enunțat. În contextul traficului nu este imperios necesară sancționarea acțiunilor de recrutare, transport, cazare, primire sau transport a unei persoane, atâta timp cât acestea se pot regăsi în latura obiectivă a infracțiunilor privind încălcarea condițiilor de migrație, ceea ce le face mai degrabă infracțiuni contra statului decât infracțiuni contra persoanei.

Deasemenea, actele de violență, amenințare, de constrângere prin răpire, fraudă sau înșelăciune, nu constituie prin ele însele fapte incriminatoare în contextul traficului. Multe din aceste mijloace fac obiectul unor infracțiuni distincte, cum ar fi de exemplu: vătămarea corporală, amenințarea, înșelăciunea, lipsirea de libertate în mod ilegal.

Munca forțată și sclavia (scopul faptei) sunt, deci, elementele care, coroborate cu diferitele forme de constrângere (mijloacele prin care se săvârșește fapta), produc prin asociere elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de persoană.

De foarte multe ori, atenția se concentrează asupra formelor de exploatare sexuală, indiferent care ar fi acestea, considerându-se că exploatarea sexuală este acoperitoare pentru definirea infracțiunii de trafic de persoane.

Recent, în plan internațional atenția s-a polarizat asupra tuturor acelor forme de muncă forțată sau de servicii forțate, sclavie ca practică, sau aservire, cazuri care cad toate, fără excepție, sub incidența traficului ilicit. Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, ca și alte instrumente legale internaționale, incriminează traficul de persoane pentru exploatarea, folosirea sau prelevarea de organe.

Elementele de constrângere, sau folosirea forței, trebuie văzute în contextul actelor care permit munca și serviciile forțate, inclusiv serviciile sexuale forțate, sclavia și practicile de sclavie, sau aservire.

În consecință, pentru adoptarea unor măsuri efective de combatere a traficului, investigarea ar trebui să se concentreze asupra muncii forțate și serviciilor incluzând serviciile sexuale forțate, sclavia și practicile de sclavie cu origine în trafic, fără să se țină cont de cum au ajuns victimele în aceste condiții.

Toate statele ar trebui să incrimineze orice formă de exploatare a ființelor umane în cadrul muncii forțate, sclaviei sau condițiilor de sclavie, ținând cont de tratatele principale privind drepturile omului, care interzic munca forțată, sclavia, aservirea, s.a.

United Nations Working Group on Contemporary Forms of Slavery a elaborat o listă a încălcărilor drepturilor omului care sunt considerate a fi forme moderne de sclavie. Între aceste încălcări menționăm: exploatare copiilor prin prostituție, pornografia, munca forțată, adopția ilegală, traficul de organe umane, violențe împotriva femeilor, căsătoria forțată, exploatarea muncitorilor migranți, etc.

O altă obligație a statelor este aceea de a lua toate măsurile necesare pentru repatrierea victimelor, angrenând în această operațiune instituțiile naționale sau internaționale și organizațiile neguvernamentale implicate în activitățile de protecție a victimelor traficului. Conform prevederilor Convenției Consiliului European, statele vor depune eforturi în favorizarea reintegrării victimelor în societatea statului de întoarcere, inclusiv integrarea în sistemul educațional și pe piața muncii.

În fapt, femeile care au scăpat de traficanți, ori au fost returnate de către autoritățile competente în țara de origine, se întorc la acea stare de vulnerabilitate care le-a expus inițial traficului. Acestea trăiesc sub teroarea traficanților care amenință să se răzbune pe victimă sau pe familia acesteia, ori sunt respinse de membrii familiei care le acuză a avea o reputație pătată. Așadar, victimele se întorc acasă purtând marca unei traume și prea puțini bani care să le permită reintegrarea socială fără probleme. Poate aceasta este și cauza pentru care multe dintre aceste persoane redevin victime ale traficului.

Se estimează că aproximativ 100.000 până la 500.000 de persoane sunt traficate anual în Europa și numărul lor este în creștere, în ciuda preocupărilor organizațiilor mondiale, a analizelor organismelor regionale, a protestelor organizațiilor care apără libertățile și drepturile omului și, nu în cele din urmă, a promisiunilor agențiilor guvernamentale și a autorităților competente ale statului că vor limita și chiar eradică acest fenomen. Majoritatea persoanelor traficate în și înafara Europei, sunt femei și fete, traficate în scopul exploatării sexuale. Câte dintre acestea au fost identificate, protejate, returnate și integrate în societățile din care provin, putem afla din studiile efectuate asupra fenomenului traficului ilicit de persoane de către organizații internaționale²⁷. Câte dintre victime nu au fost identificate, protejate, returnate și integrate în societățile din care provin, câte victime au fost condamnate pentru a fi comis o faptă penală sub imperiul terorii, câte persoane sunt exploatare chiar în momentul analizei mai mult sau mai puțin superficiale a acestui studiu, nu se cunoaște cu exactitate. Există doar estimări, evaluări, presupuneri și statistici incomplete despre o problemă care în secolul XXI tinde să capete caracterul unui fenomen anacronic dar departe de a fi ținut sub control sau - așa cum ar fi normal într-o societate cu mijloacele tehnice ale cele de azi – eradicat.

²⁷ A se vedea, United Nations Office on Drugs and Crime, Global Report On Trafficking in Persons, februarie 2009.

Capitolul XIII. Traficul ilicit de organe, tesuturi si celule umane

Traficul de ființe umane este definit prin Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane (Varșovia, 3 mai 2005), și ratificată de România prin Legea nr. 300/2006, astfel: recrutarea, transportul, transferul, cazarea sau primirea persoanelor, prin amenințarea cu ori prin utilizarea forței sau a altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate ori de o situație de vulnerabilitate sau prin oferirea ori acceptarea de plăți sau de avantaje pentru obținerea consimțământului unei persoane având autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării. Exploatarea cuprinde cel puțin exploatarea prostituției celorlalți sau alte forme de exploatare sexuală, munca ori serviciile forțate, sclavia sau practicile similare acestora, aservirea ori prelevarea de organe.

Potrivit legii nr.678/2001 privind prevenirea și traficul de persoane, exploatarea unei persoane include și prelevarea de organe. Potrivit Protocolului Convenției asupra Drepturilor Omului și Biomedicina privind transplantul de organe și țesuturi de origine umană, din 2002, este interzis traficul cu organe și țesuturi.

Factorii criminogeni ai traficului de organe, țesuturi și celule de origine umană sunt:

- Factori macro-sociali: nivel de trai scăzut în rândul populației, lipsa educației, creșterea migrației, creșterea șomajului.
- Factori micro-sociali: sărăcia, lipsa educației și a pregătirii profesionale, relații familiale deficitare, comportamente deviante.
- Factori individuali

Criminalitatea acestui fenomen este determinată de factori precum cei economici, culturali, demografici și politici.

Capitolul XIV. Tehnici de investigare a traficului de persoane și a traficului de droguri

Considerații introductive

Conform art.359 din Codul penal, Traficul de produse sau substanțe toxice **constă în** producerea, deținerea, precum și orice operațiune privind circulația produselor ori substanțelor toxice, cultivarea în scop de prelucrare a plantelor care conțin astfel de substanțe ori experimentarea produselor sau substanțelor toxice, fără drept.

Potrivit Legii nr.143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, drogurile sunt plante și substanțe stupefiante ori psihotrope sau amestecuri care conțin asemenea plante și substanțe. Drogurile sunt clasificate în : droguri de mare risc și droguri de risc.

Conform Convenției ONU din anul 1971, substanțele psihotrope se împart în : stimulente, depresive, halucinogene, narcotice (morfina, heroina).

În funcție de natura lor, drogurile se clasifică în : analgezice, sedative, hipnotice, stimulente, halucinogene.

În funcție de acțiunea asupra organismului, drogurile se clasifică în : psiholeptice (depresive), psihoanaleptice (stimulente) și psihodisleptice (halucinogene).

Moduri și sisteme de operare folosite de traficanți

Modalități de ascundere.

Modalități de mascare sau ascundere a drogurilor. Drogurile pot fi ascunse în containere fabricate industrial (cutii, conserve, etc.), se poate proceda la înlocuirea conținutului din cutiile de conserve, producerea artizanală a unor cutii de transport, impregnarea țesăturilor cu substanțe stupefiante. De asemenea, drogurile sunt transmise prin intermediul sistemului poștal sau de curierat.

Mirosurile specifice drogurilor sunt mascate prin introducerea în pachete a unor produse puternic mirositoare, de natură să împiedice depistarea drogurilor de către câinii specializați în astfel de operațiuni.

Drogurile sunt deseori ascunse în mijloace de transport auto (în tapiserii, capace de roți), în vagoane de cale ferată, avioane sau vapoare.

Persoanele care transportă droguri crează spații de ascundere în îmbrăcăminte, în alimente, țigări, etc.

Modalități de operare.

Multe dintre narcoticele fabricate în scopuri medicale, ajung să fie consumate în mod abuziv și traficate ilicit.

Unii fermieri aleg să dezvolte culturi clandestine în locul culturilor alimentare.

Fabricarea stupefiantelor se realizează în laboratoare special amenajate în clădiri mascate, izolate sau părăsite, și folosind echipamente ieftine, a căror achiziție nu trezește suspiciuni.

Distribuirea drogurilor se face pe piața neagră sau pe piața secretă.

Elemente metodologice aplicate în investigarea traficului de stupefiant

Depistarea traficantilor se realizează de cele mai multe ori prin folosirea investigatorilor acoperiți. Se desfășoară activități de supraveghere și verificare a persoanelor, corespondențelor, registrelor, clădirilor, terenurilor suspectate a avea informații despre trafic sau chiar depozit de substanțe.

În vederea depistării drogurilor se folosesc câinii special dresați pentru astfel de activități, dispozitive cu raze X, aparatură de examinare electronică, etc.

Toxicomanii sunt identificați prin examene medico-legale, prin comportament simptomatic specific, deținerea unor obiecte folosite pentru consumul unor droguri, urme lăsate pe corp prin injectare.

Bibliografie

1. Balica Ecaterina, *Criminalitatea violentă. Tendințe și factori de risc*, Editura / Producator: Oscar Print, 2010;
2. Coman Teodor-Ioan, *Consecinte juridico-politice ale atacurilor teroriste din 11 septembrie 2001*, Editura: Universul Juridic, 2021;
3. Gheorghe Florian, *Manual de prevenire a criminalitatii. Teorie și practică*, Editura / Producator: Oscar Print, 2009;
4. Jitariuc Vitalie, *Metodica investigarii infractiunilor de trafic de fiinte umane. Monografie*, Editura Pro Universitaria, 2022;
5. Matei Gabriela, *Investigarea criminalistica a infractiunilor privind operele de artă și artefactele arheologice*, Ed. Universul juridic, București, 2010;
6. Olaru Codrut , *Particularitatile criminalitatii organizate in Romania*, Editura: Hamangiu, 2014
7. Raduta Mihai Ionut, *Combaterea activităților criminale circumscrise grupurilor infracționale organizate la nivel național și internațional*, Editura UNIVERSUL JURIDIC, 2024
8. Voicu Costică, Ungureanu Georgeta, Voicu Adriana, *Globalizarea și criminalitatea financiar-bancară*, curs pentru masterat, Ed. Universul Juridic, București, 2005;
9. Voicu Costică, Voicu Adriana Camelia, Geamănu Ioan, *Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor*, Ed. Pildner&Pildner, București, 2006;
10. Voinic Maria-Cristina, *Traficul ilicit de organe, țesuturi și celule umane. Previnere si combatere*, Ed. Sitech, 2009;
11. Dobrinou Vasile, Hotca Mihai-Adrian, Neagu Norel, Murea Marius, Cășuneanu Costel, *Legea nr. 78 din 2000 pentru prevenirea, descoperirea si sanctionarea faptelor de coruptie*, Ed. Wolters Kluwer, 2009;
12. Dascălu Ioan, Țone Cătălin, Surduleac Maria, Ștefan Eduard Cristian, *Drogurile și crima organizată*, Ed. Sitech, 2009;
13. Revista Română de Criminalistică;
14. Volumul „Realități și Perspective în Criminalistică”, Ed. Luceafărul, București, 2003;
15. Volumul „Contribuția criminalisticii la investigarea terorismului și a altor infracțiuni cu consecințe deosebit de grave”, Ed. Luceafărul, București, 2007;
16. Volumul „Investigarea criminalistică a infracțiunilor cu violență”, Ed. Luceafărul, București, 2009;

17. Analele Universității Ecologice din București;
18. Volumul „Justiție, Stat de drept și cultură juridică”, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române, Ed. Universul juridic, București, 2011;
19. Volumul „Marea criminalitate în contextul globalizării”, Ed. Universul Juridic, București, 2012;
20. Criminal repression in the context of the economic crisis and the maximization of crime at European and global level, printed in april 2013, by Editografica, Monduzzi Editore, International Proceedings Division, Bologna, Italy;
21. Volumul „Știință și codificare în România”, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române, Ed. Universul juridic, București, 2013.